

СУЧАСНА МАСОВА ЛІТЕРАТУРА ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ

Навчальний посібник

ББК 84.4 (Укр) я 7
УДК 821.161.2.09'06 (072)

П26 Сучасна масова література як феномен культури: навч. посібник / Укл. А.В. Землянська, Т.М. Шарова. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2021. 100 с.

Рецензенти: **О.С. Деркачова** – доктор філологічних наук, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, член Національної спілки письменників України;

О.А. Рарицький – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури та теорії літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

У посібнику подано структуру курсу, опорний матеріал та завдання до практичних занять і самостійної роботи з вивчення сучасної масової літератури. Акцент зроблено на тенденціях функціонування масової літератури в контексті загального культурного розвитку, визначенні специфіки популярних жанрів та їх різновидів, ознайомленні з відомими зразками художніх текстів українських і зарубіжних авторів.

До кожної з тем запропоновано список рекомендованої літератури з урахуванням найновіших досягнень літературознавства і літературної критики, що сприятиме поглибленню теоретичних і практичних знань з курсу.

Посібник розрахований на студентів філологічних факультетів, учителів загальноосвітніх шкіл та всіх, хто цікавиться сучасним літературним процесом.

Рекомендовано Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
Протокол № _ від __. __. 2021 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
НОРМАТИВНА ПРОГРАМА КУРСУ	6
Змістовий блок 1. <i>Розвиток мистецтва слова в контексті масової культури</i>	10
Тема 1. Масова культура як феномен	10
Тема 2. Масова література як явище культури	14
Змістовий блок 2. <i>Жанрова система масової літератури</i>	30
Тема 3. Жанрова система масової літератури	30
Тема 4. Жанр детективу та його різновиди	33
Тема 5. Шпигунський роман	47
Тема 6. Хоррор	53
Тема 7. Трилер та його особливості	56
Тема 8. Мешап-література	60
Тема 9. Література фентезі та її різновиди	62
Тема 10. Жіночий любовний роман	71
Тема 11. Non-fiction у системі масової літератури	78
Тема 12. Сучасні тенденції розвитку масової літератури	79
Змістовий блок 3. <i>Інтермедіальні аспекти функціонування масової літератури</i>	81
Тема 13. Інтермедіальні аспекти вивчення масової літератури	81
Тема 14. Комікси як жанр і форма художнього тексту	83
Тема 15. Буктрейлер як форма побутування масової літератури	84
Тема 16. Екранізації художніх творів: за і проти	85
КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ	87
ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ	89
СПИСОК ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ ДЛЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ПРОЧИТАННЯ	92
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ	95
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ	97

ПЕРЕДМОВА

Курс «Сучасна масова література як феномен культури» передбачає вивчення та засвоєння світового та вітчизняного літературного процесу II пол. XX – поч. XXI ст. в аспекті розвитку мистецтва слова для масового читача.

Метою курсу є підготовка майбутніх викладачів, фахівців-філологів до розуміння загальних тенденцій розвитку культури і мистецтва слова на сучасному етапі, впливу їх на формування ціннісних категорій підлітків та дорослих, розширення кругозору і комунікативних можливостей; формування естетичних смаків.

Завдання курсу: формування знань студентів про основні тенденції розвитку масової культури, зокрема літератури; монографічне вивчення окремих літературних персоналій, жанрів; подальший розвиток умінь та навичок аналізу епічних, ліричних, драматичних творів, презентації навчального матеріалу та власних результатів досліджень з курсу.

Курс спрямовано на опанування студентами такими

компетентностями:

загальними

- здатністю усвідомлено засвоювати знання з дисципліни – самостійно і під керівництвом викладача;
- здатністю застосовувати отримані знання у практичній роботі;
- здатністю бути комунікативним, ініціативним, відповідальним, працювати в колективі; обирати творчий підхід до процесу навчання і викладання;
- здатністю проводити наукову діяльність у галузі філології;
- здатністю володіти комп'ютером на рівні користувача, виявляти навички медіаграмотності.

фаховими

- здатністю робити соціокультурний аналіз художніх текстів, визначати вплив «масової» культури і літератури на людину;
- здатністю розкривати специфіку «масової» літератури США, Західної Європи і України, її найпопулярніших жанрів і зразків художніх текстів;
- здатністю проводити логічні зв'язки між різнорідними явищами культури;
- здатністю аналізувати роль автора (режисера, художника, сценариста та ін.) в інтерпретації зразків «масової» літератури в інших видах мистецтв.

Заплановані результати навчання:

- знання основних теоретико-літературних понять, що стосуються масової культури, та літератури зокрема, пов'язані з системою жанрів, поетикою творів, застосування їх при аналізі художніх текстів;

- уявлення про «масову» літературу як феномен культури, її характерні риси;
- орієнтування в особливостях розвитку масової літератури США, Західної Європи і України та ідейно-художніх інноваціях, викликаних зміною світоглядних орієнтирів;
- вміння вирізняти жанрові особливості художніх текстів; робити соціокультурний аналіз творів, заснований на провідних ідейно-художніх засадах літератури різних епох;
- розуміння національної специфіки масової літератури в Україні та поза її межами, вміння її розкривати на конкретних прикладах з художніх творів;
- бачення перспектив розвитку «масової» літератури;
- вміння визначати специфіку екранізації художніх зразків «масової» літератури, використання тем, сюжетів і образів у інших видах мистецтва.

На допомогу студентам у посібнику подано тематичний план і перелік текстів для обов'язкового прочитання, питання та завдання для опрацювання аудиторно і самостійно тем практичного курсу, вимоги і завдання до виконання самостійної роботи і звітування, словник термінів і понять та перелік основної і додаткової літератури до кожної теми. Разом же лекційний матеріал, а також практичні заняття і самостійна робота, означені в посібнику, є основою для отримання результатів навчання високого рівня і успішного складання дисципліни.

НОРМАТИВНА ПРОГРАМА КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості сучасної масової літератури.

Міждисциплінарні зв'язки: теорія літератури, літературознавство, літературна критика, театр, кіно, мистецтвознавство, культурологія, соціологія, комп'ютерні технології.

Програма навчальної дисципліни складається з таких блоків:

1. Розвиток мистецтва слова в контексті масової культури.
2. Жанрова система масової літератури.
3. Інтермедіальні аспекти функціонування масової літератури.

ЗМІСТОВИЙ БЛОК 1. Розвиток мистецтва слова в контексті масової культури.

Тема 1. Масова культура як феномен. Поняття «масова культура». Умови зародження і формування масової культури. Роль і значення масової культури. Масова література і свідомість. Комерціалізація культури. Прояви ознак масової культури в різних видах мистецтв.

Масова культура і кітч: проблеми розмежування термінів. Літературний кітч. Український літературний кітч за версією Т. Гундорової.

Тема 2. Масова література як явище культури. Поняття «масова література». Поява і значення терміна. Співвіднесення народної і масової літератури. Література масова та елітарна. Основні риси масової літератури. Форми функціонування. Історія зародження і розвитку масової літератури. Найпопулярніші персонажі творів масової літератури.

Сучасний стан розвитку масової літератури в Україні. Зв'язок постмодернізму і масової літератури. Скандал як ознака популярного твору. Питання авторства у сучасній популярній літературі. Бренд як спосіб популяризації твору. Масова література як паралітература. Серійність масового мистецтва і проблема оригінальності твору. Сучасний стан досліджень масової літератури. Бестселер та критерії вимірювання популярності літератури. Масова література в шкільному курсі літератури.

Гендерні аспекти масової літератури. Поняття «жіноче / чоловіче письмо». Взаємодія гендеру і жанру (за С. Філоненко). Гендерні стереотипи, шаблони в структурі популярної белетристики.

ЗМІСТОВИЙ БЛОК 2. Жанрова система масової літератури

Тема 3. Жанрова система масової літератури. Класифікації жанрів масової літератури. Рейтингування як спосіб визначення найпопулярніших жанрів масової літератури. Гібридизація жанрів як провідна ознака сучасного мистецтва слова. Літературні

жанрові конкурси і премії в Україні. Форуми та соціопитування, літературні групи в соцімережах як показник популярності жанру. Система жанрів масової літератури в Україні та їх найвідоміші представники.

Тема 4. Жанр детективу та його різновиди. Жанрові ознаки детективу. Історія формування жанру. Класифікація детективів та характеристика основних жанрових різновидів. Національні особливості детективів європейських країн. Особливості розвитку сучасного українського детективу.

Інтелектуальний детектив – класичний вид жанру. Творчість А. Крісті. Феномен Д. Брауна: інтертекстуальний код як основа детективної інтриги. Українська версія інтелектуального детективу. Творчість В. Васильченка.

Жанр ретро-детектива. Співвіднесення вимислу та історичної достовірності. Ретро-детективи Б. Акуніна: на межі елітарної і масової свідомості. Українська версія жанру. Творчість А. Кокотюхи та Б. Коломійчука.

«Жіночий» детектив: теоретичний аспект. Особливості творчої манери Є. Кононенко. Детективна проза І. Роздобудько.

Поняття «гібридні жанри». Різновид арт-детектива. Причини популярності жанру. Основні зразки жанру (А. Перес-Реверте «Фламандська дошка», Д. Брайн «Інферно», В. Лис «Графиня», Й. Пірс та ін.).

Іронічний детектив: жанрові характеристики. Творчість Д. Донцової та В. Івченка.

Поняття «нуар» в літературі. Витоки жанру. Розвиток нуару в літературі Європи та США (Р. Макдоналд, Р. Чендлер та ін.). Вітчизняна версія жанру (О. Волков, А. Кокотюха та ін.).

Тема 5. Шпигунський роман. Жанр шпигунського роману в системі детективної прози. Зародження і генеза жанру. Сучасний стан розвитку. Тематико-проблематичні вектори американського шпигунського роману.

Британська версія жанру. Історія розвитку. Цикл романів Я. Флемінга про Джеймса Бонда. Секрети успіху «бондіани». Образ головного персонажа-шпигуна. Дж. Ле Карре – майстер шпигунського роману: особливості творчого методу. Аксиологічні виміри прози письменника.

Історія розвитку жанру в Україні. Радянський шпигунський роман (Ю. Дольд-Михайлик, Р. Самбук та ін.). Художні візії сучасності й майбутнього у романах С. Постоловського.

Тема 6. Хоррор. Жанрові характеристики хоррору. Готичні традиції у літературі жахів. Г.Ф. Лавкрафт як зачинатель хоррору: особливості творчого методу. Творчість С. Кінга. Стан розвитку жанру в українській літературі.

Тема 7. Трилер та його особливості. Жанрові особливості трилера. Історія розвитку жанру. Жанрові різновиди та їх представники у зарубіжній літературі. Розвиток жанру в Україні.

Містичний трилер: жанрові характеристики. Історія формування і розвитку жанру. Західноєвропейські зразки. Український містичний трилер. Роман Дари Корній і Тали Владмирової «Зозулята зими» як зразок «гібридного» жанру.

Психологічний трилер як жанровий різновид. Історія формування, основні представники. Художні особливості роману П. Гоукінз «Дівчина у потягу».

Тема 8. Мешап-література. Явище мешап-літератури та його характеристики. Причини популярності жанру. Рецепт романів Дж. Остін у сучасній масовій літературі.

Тема 9. Література фентезі та її різновиди. Жанрові характеристики. Історія зародження й розвитку жанру. Жанрові різновиди та їх представники у світовій літературі. Причини популярності.

Західноєвропейське фентезі. Особливості творчого методу Дж.Р. Толкієна. «Володар кілець» як зразок епічного фентезі. Серія романів Дж.К. Роулінг про Гаррі Поттера: тематика, проблематика, художні особливості.

Слов'янське фентезі: основні характеристики. Традиційні міфологічні структури у фентезійній літературі слов'янських країн. Проза М. Семенової: особливості творчої манери. Серія романів про Вовкодава: тематика, проблематика, художні особливості. Екранізація творів М. Семенової.

Історія зародження і розвитку фентезі в Україні. Різновиди вітчизняного фентезі. Творчість Сімони Вілар, В. Арєнєва та ін. Козацьке фентезі. Особливості жанрового різновиду. Козацьке фентезі для дітей. Творчість Т. Завітайла і Н. Тисовської. Образ характерника у повісті В. Арєнєва «Бісова душа, або Заклятий скарб».

Міське фентезі. Характеристика жанру. Проза Дари Корній: жанрово-стильова специфіка. Художні особливості роману «Гонихмарник» та інших зразків прози мисткині.

Тема 10. Жіночий любовний роман. Розмаїття жіночої прози. Визначення жанру жіночого любовного роману. Особливості його формування у світовій літературі. Часопросторові характеристики жанру. Тематичні різновиди жіночих любовних романів. Основні представники в західноєвропейській та американській літературах.

Жіночий любовний роман у сучасній українській літературі. Роль конкурсу «Коронація слова» у відборі художніх текстів. Серія книг жанру «Серія з дельфіном». Жіночий літературний клуб. Творчість Ніки Нікалео, Н. Гурницької, Г. Вдовиченко, О. Деркачової та ін.

Чикліт як різновид жіночої прози. Поняття «чикліт». Його місце в системі жіночої літератури. Історія розвитку жанру. Гендерні стереотипи й сюжетні кліше в літературі для «ціпочок». Традиції жанру в книгах Г. Філдінг, К. Бушнелл, Маші Царьової та ін. Українська «чикліт». Твори С. Пиркало, Н. Сняданко та ін.

Тема 11. *Non-fiction у системі масової літератури.* Поняття «non-fiction». Проникнення літератури «non-fiction» у масову культуру. «Щоденник Бріджіт Джонс» в системі масової літератури. Українська масова «non-fiction». Жанр реаліті-роману.

Тема 12. *Сучасні тенденції розвитку масової літератури.* Зростання популярності масової літератури на книжковому ринку. Facebook-література: мистецьке освоєння віртуального простору. Синтез літератури та інших сфер масової культури. Збірки й антології як засіб оновлення й популяризації сучасного мистецтва слова.

ЗМІСТОВИЙ БЛОК 3. Інтермедіальні аспекти функціонування масової літератури

Тема 13. *Інтермедіальні аспекти вивчення масової літератури.* Актуальність інтертекстуального підходу до прочитання масової літератури. Особливості трансформації сюжетів і образів сучасної масової літератури у різних видах мистецтв. Серіали як спосіб популяризації художніх текстів.

Тема 14. *Комікси як жанр і форма художнього тексту.* Комікс як форма побутування масової літератури. Комікс як самостійний жанр. Художні особливості коміксів. Перехід художнього твору в комікс. Екранізації коміксів.

Тема 15. *Буктрейлер як форма побутування масової літератури.* Поняття «буктрейлер». Правила його створення. Класифікація буктрейлерів. Роль буктрейлерів у популяризації масової літератури.

Тема 16. *Екранізації художніх творів.* Причини популярності екранізацій художніх творів. Способи візуалізації художнього матеріалу. Найвідоміші екранізації зразків масової літератури.

ЗМІСТОВИЙ БЛОК 1

Розвиток мистецтва слова в контексті масової культури

ТЕМА 1. МАСОВА КУЛЬТУРА ЯК ФЕНОМЕН

План

1. Поняття «масова культура».
2. Умови зародження і формування масової культури.
3. Роль і значення масової культури.
4. Масова література і свідомість.
5. Комерціалізація культури.
6. Прояви ознак масової культури в різних видах мистецтв.

Література

1. Васюріна А.О. Соціально-естетичний аналіз масової музичної культури : дис. ...канд. філософ. наук : спец. 09.00.08 «Естетика». К., 1996. 183 с.
2. Вахитов Р. Архаичные мотивы в современном массовом кино. *Юность*. 2003. №11. URL: <http://nevmenandr.net/vaxitov/archaic.php>.
3. Зенкін С. Масова культура в Україні. *Кур'єр Кривбасу*. 2001. Ч. 12. С. 14–18.
4. Киященко Н.И. Массовая культура и массовое искусство как глобальная проблема XXI века. *Философия и общество*. 2003. №4. С. 47–73.
5. Копилова С.В. До питання про вплив масової культури на екзистенціальне поле людини. *Грані*. 2007. №4. С. 78–85.
6. Крючкова В. Про деякі концепції «масової культури». *Всесвіт*. 1976. №1. С. 161–167.
7. Кузнецова Т.Ф., Луков Вл.А., Луков М.В. Массовая культура и массовая беллетристика. *Знание. Понимание. Умение*. 2008. №4. URL : www.zpu-journal.ru/e-zpu/2008/4/Kuznetsova&Lukovs
8. Кушнар'єва М.Б., Петрова І.В., Цимбалюк С.І., Шумейко Т.В. Основні тенденції розвитку масової культури в сучасній Україні в контексті глобалізації. URL : http://www.culturalstudies.in.ua/zv_2005_s6.php.
9. Левченко О.Г. Масова свідомість і художня культура. Динаміка взаємодії у тексті радянської культури (за матеріалами театру і кіно) : дис... канд. філос. наук : спец. 09.00.04 «Філософська антропологія, філософія культури». К., 2003.

10. Міщенко Н.Д. Масова культура як предмет філософського аналізу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.04 «Філософська антропологія та філософія культури». Харків, 1999. 20 с.
11. Мукерджи Ч., Шадсон М. Новый взгляд на поп-культуру. *ПОЛИГНОЗИС*. 2000. №3. С. 86–105.
12. Мусієнко Н. Тенденції масовості і елітарності у контексті просвітництва і романтизму. URL: http://www.mari.kiev.ua/PDF_2011/Suchasni_prolemy_6_2010/132-152.pdf.
13. Мусієнко Н.Б. Тенденції масовості в культурі Просвітництва. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Api/2010_24/12.pdf
14. Немировский Е. Подводя итоги XX столетия: книгоиздание. Бестселлер – детище рекламы. *КомпьюАрт*. 2000. №3. URL: <http://www.compuart.ru/article.aspx?id=8496&iid=346>
15. Разлогов К.Э. Глобальная массовая культура и культурное разнообразие URL: http://www.ifapcom.ru/files/Monitoring/razlogov_glob_mass_cult.pdf
16. Рева Ю.А. Творча особистість в умовах масової культури : автореф. дис. ... канд. культурології: 26.00.01. К., 2008. 19 с.
17. Скуратовський В. З нотаток про масову культуру. *Всесвіт*. 1976. №9. С. 162–170.
18. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура. Х. : Акта, 2005. 360 с.
19. Толстая Т. Я планов наших люблю гламурье. URL: http://scripts.online.ru/misc/news/98/09/10_229.htm
20. Тульчинский Г.Л. Культура в шоппе. *Нева*. 2007. №2. URL: <http://hpsy.ru/public/x2960.htm>
21. Устименко-Косоріч О.А. Масова музика як атрибут молодіжної культури середини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01. К., 2008. 19 с.
22. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011.
23. Філоненко С. Не творчість, а індустрія. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2010. №1. С. 11–15.

Семінарське заняття №1–2
МАСОВА КУЛЬТУРА І КІТЧ.
ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ТЕРМІНІВ

Мета: поглибити знання студентів про масову культуру, розкрити нюанси жанрово-стильового визначення художніх текстів, ознайомити із поняттям «кітч» та критеріями його виокремлення; розвивати компетентність розрізнення елітарного і масового мистецтва, вміння

оцінити оригінальність художнього тексту та його типовість у межах жанру чи жанрового різновиду, теми, проблеми тощо; виховувати високі естетичні смаки, формувати загальнолюдські цінності.

План

1. Поняття «кітч». Дискусії щодо його виокремлення в системі масової культури.
2. Літературний кітч.
3. Український літературний кітч за версією Т. Гундорової.

Завдання

1. Пошукайте результати обговорення проблеми кітчю в іноземних джерелах. Поміркуйте, чи актуальна ця проблема для літератури Західної Європи та США. Чому?
2. Наведіть приклади кітчю в різних видах мистецтва.

Література

1. Бондар-Терещенко І. Спіч про кітч. URL : <http://sumno.com/literature-review/spich-pro-kitch/>.
2. Бондар-Терещенко І. Український симулякр (Про дві парадигми сучасної української літератури). *Кур'єр Кривбасу*. 1997. №77–78. С. 159–166.
3. Голобородько Я. Ретрансляція кітчю («Елементал» Василя Шкляра). *Слово і Час*. 2003. №2. С. 45–47.
4. Гундорова Т. Кітч і література. Травестії. К. : Факт, 2008. 284 с.
5. Гундорова Т. Перекодування: новий український кіч. URL : <http://uamoderna.com/md/201-201>.
6. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. К. : Грані-Т, 2013.
7. Дворецька Є. Конан у жупані. Трохи про долю слов'янської фентезі. *Книжковий огляд*. 2004. №4. С. 62–66.
8. Літературознавство й кітч [З приводу книги Тамари Гундорової «Кітч і література» (Київ: Факт, 2008)]. URL : http://vgolos.com.ua/articles/literaturoznnavstvo_y_kitch_107450.html.
9. Матусяк А. Усі ми – кічмени [Рец. на: Гундорова Т. Кітч і література. Травестії]. URL : <http://litakcent.com/2008/11/10/ro-knyzhku-tamary-hundorovoji-kitch-i-literatura/>
10. Підлісний М.М. Феномен масової культури. URL : www.info-library.com.ua/books-text-11968.html.
11. Родик К. Марія Матіос: полювання за Часом. Кітч-теорія народжує кітч-критику. *Україна молода*. 2009. №28. 14.02. URL : <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1349/164/47559>.

12. Свєрбілова Т. Іван Микитенко (1887-1937) як дзеркало українського кітчю. *Слово і Час*. 2007. №9. С. 35–47.
13. Трофименко Т. 2008-й у обіймах кітчю. *Буквоїд*. URL: <http://www.bukvoid.com.ua/reviews/books/2009/01/22/71731.html>.
14. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
15. Філоненко С. Не творчість, а індустрія. *Всєвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2010. №1. С. 11–15.
16. Харчук Р. Чи визволяє масова культура? [Рец. на: Гундорова Т. Кітч і література. Травестії]. URL: <http://litakcent.com/2008/11/10/ro-knyzhku-tamary-hundorovoji-kitch-i-literatura/>
17. Чотири монологи про книжку Тамари Гундорової «Кітч і література»: О. Пронкевич, Р. Харчук, А. Матусяк, В. Неборак. *Альманах «ЛітАкцент»*. Вип. 2 /за ред. В. Панченка. К. : Темпора, 2009. С. 44–57.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Що означає поняття «кітч»? Які були передумови його виникнення?
2. Які існують версії розуміння кітчю?
3. Який підхід до проблеми вирізнення кітчю у різних видах мистецтв пропонує Т. Гундорова? Схарактеризуйте основні тези її праці «Кітч і література».
4. Подумайте, чи проблема виникнення і функціонування кітчю визначає характери лише для пострадянських країн.

ТЕМА 2. МАСОВА ЛІТЕРАТУРА ЯК ЯВИЩЕ КУЛЬТУРИ

План

1. Поняття «масова література». Поява і значення терміна.
2. Співвіднесення народної і масової літератури.
3. Література масова та елітарна.
4. Основні риси масової літератури.
5. Форми функціонування масової літератури (бестселер, комікс, дайджест, rocket-book, фанфік, рімейк тощо).
6. Історія зародження і розвитку масової літератури.
7. Сучасний стан розвитку масової літератури в Україні.

Література

1. Біличенко О. Література для еліти і масова аудиторія в сучасному соціально-комунікаційному просторі. *Вісник книжкової палати*. 2012. №12. URL : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/vkp/2012_12/st_13_N12.pdf.
2. Біличенко О. Масова література в нових соціокультурних умовах. *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук. ст. К. : ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2006. С. 460–466.
3. Бондар-Терещенко І. Український симулякр (Про дві парадигми сучасної української літератури). *Кур'єр Кривбасу*. 1997. №77–78. С. 159–166.
4. Брызгалова Е.Н. Коммуникативные стратегии в современной массовой литературе. *Вестник науки Сибири*. 2012. №1(2). URL : <http://sjs.tpu.ru>.
5. Гаврилюк Н. Маси VS особистості або кому потрібна ієрархія? *Слово і час*. 2011. №3. С. 88–97.
6. Гудков Л.Д. Массовая литература как проблема. Для кого? *Новое литературное обозрение*. 1996. №22. URL : <http://magazines.russ.ru/nlo/1997/22/gudkovp-pr.html>.
7. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І., Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2008. С. 96–108.
8. Домбровська М. Дефініція “масової літератури”. *Слово і час*. 2005. №11. С. 54–64.
9. Дубин Б. Классическое, элитарное, массовое: начала дифференциации и механизмы внутренней динамики в системе литературы. *Новое литературное обозрение*. 2002. №57. С. 6–23.
10. Єгорова Ю. Творчість Радія Полонського у контексті української масової літератури 60–90-х рр. ХХ ст. Х. : Майдан, 2014. 189 с.

11. Єгорова Ю.М. Феномен масової літератури: історія становлення та розвитку. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди.* Серія : Літературознавство. 2011. Вип. 1(3). С. 163–169.
12. Забужко О. Полеміка української масової літератури. К. : Освіта, 2000. 192 с.
13. Зборовська Н. Українська література в умовах масової культури. *Дивослово.* 2008. №4. С. 47–50.
14. Зборовська Н. Сучасна “масова” література в Україні як загальнокультурна проблема. *Слово і час.* 2008. №11. С. 50–56.
15. Землянська А.В., Іващук О.А. Історія зарубіжної літератури II пол. ХХ – поч. ХХІ ст. : електронний підручник. Мелітополь, 2011.
16. Кокотюха А. Чому «елітні» українські письменники ненавидять масову літературу? *Друг читача.* 2005. №2 (січень). С. 7.
17. Кривопишина А. Масова та елітарна літератури : критерії розмежування і проблема смаку. *Вісник Черкаського університету.* 2013. №5. С. 7.
18. Кривопишина А. Масова та Елітарна літератури в Україні: зауваги до теми. URL : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/570>.
19. Менцель Б. Что такое «популярная литература»? Западные концепции «высокого» и «низкого» в советском и постсоветском контексте. *Новое литературное обозрение.* 1999. №40 (6). С. 391–408.
20. Михайлюта В. «Століття Якова» і проблема масової літератури в сучасному літпроцесі. *Образ.* 2013. Вип. 14. С. 59–67. URL : http://www.journ.univ.kiev.ua/periodyuka/pdf/obraz/obraz_14_2013.pdf
21. Мороз Л. Термін “елітарність” і застосування його до української літератури. *Вітчизна.* 2001. №3–4. С. 146–148.
22. Поліненко В. Близькість і вбогість масу. *Український тиждень.* 2008. №27 (36). 4-10 липня. С. 70–72.
23. Рихло П. Масова література (тривіальна література). *Лексикон загального та порівняльного літературознавства.* Чернівці : Золоті литаври, 2001. С. 315–317.
24. Савицький М. Що таке “масова” література. К. : Освіта, 2009. 85 с.
25. Софія Філоненко: Завдання українського масліту – не лише розважати, а й українізувати [Розмову вела Н. Задорожня]. URL : http://zaxid.net/news/showNews.do?sofiya_filonenko_zavdannya_ukrayinskogo_maslitu__ne_lishe_rozvezhati_a_y_ukrayinizuvati&objectId=1255788.
26. Соцопрос. Феномен массовой литературы. URL: <http://www.hogwartsnet.ru/hf2/index.php?showtopic=14335>.
27. Стусенко О. Паралітература: пара- чи література? *Літературна Україна.* 2007. №50 (27 грудня). С. 1, 3.

28. Сучасні співвідношення елітарної і масової літератури: мережеве дослідження. URL : <http://www.uaclub.net.ua>.
29. Таран Л. «Масова література — це резервуар тем, сюжетів, героїв для літератури «елітарної» [Інтерв'ю з С. Філоненко]. URL : <http://litcentr.in.ua/news/2012-06-28-2147>.
30. Улюра Г. Морозиво літом, гарячий чай взимі [Філоненко С. «Масова» література в Україні : дискурс, гендер. жанр: монографія]. *Слово і час*. 2012. №2. С. 100–102.
31. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
32. Філоненко С. Не творчість, а індустрія. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2010. №1. С. 11–15.
33. Філоненко С. «Їсти вареник, запивати кока-колою». Українська масова література і глобалізація. *Українська мова і література в школі*. 2010. №1. С. 69–71.
34. Філоненко С. Масова література: влада жанрів і жанрових канонів. *Слово і час*. 2010. №8. С. 81–93.
35. Черняк М.А. Категорія «автора» в масовій літературі. URL: <http://es-dejavu.ru/p-2/Popular-literature.html>.
36. Черняк М.А. Масовая литература конца XX – начала XXI века: технология или поэтика? URL : cyberleninka.ru/.../massovaya-literatura-kontsa-hh-nachala-hhi-veka-tehnologiya-ili-p...
37. Черняк М.А. Масовая литература XX века : учеб. пособие. М. : Флинта ; Наука, 2007. 432 с.
38. Шраман П. Дефініції сучасної «масової» літератури. *Слово і час*. 1999. №3. 48 с.

Семінарське заняття №3

ПОСТМОДЕРНІЗМ VS МАСОВА КУЛЬТУРА

Мета: простежити особливості функціонування масової літератури за доби постмодернізму; розкрити феномен міддю-літератури як типового явища цієї епохи; розвивати вміння й навички компаративного аналізу художніх явищ, аналізу й синтезу теоретико-літературних знань; формувати високі естетичні смаки, виховувати загальнолюдські цінності.

План

1. Зв'язок постмодернізму і масової літератури.
2. Взаємопроникнення високої і низької культур.
3. Скандал як ознака популярного твору (Е.-Л. Джеймс «П'ятдесят відтінків сірого», Ф. Бегбедер «99 франків» та ін.).

Завдання

1. Доберіть приклади рецензій на художні твори (представників різних країн), що свідчили б про їх скандальну популярність. Поясніть, у чому причина розголосу навколо цих текстів.
2. Доведіть на конкретних прикладах, що твори постмодерні можуть одночасно бути зразками масового мистецтва.

Література

1. Винник В.М. Функціонування масової літератури в період постмодернізму. URL: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/theacher/sus_dusct/vynnyk.
2. Гаврилюк Н. Маси VS особистості або кому потрібна ієрархія? *Слово і час*. 2011. №3. С. 88–97.
3. Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М., Гречаник Н.І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. С. 310–324.
4. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гречаник Н.І., Кушнарєва М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури: навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2008. С. 89–96, 191–198, 253–257.
5. Денисова Т. Феномен постмодернізму: контури й орієнтири. *Слово і час*. 1995. №2. С. 18–27.
6. Затонский Д.В. Модернизм и постмодернизм. Мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств. Х., 2000.
7. Землянська А.В., Іващук О.А. Історія зарубіжної літератури II пол. ХХ – поч. ХХІ ст. : електронний підручник. Мелітополь, 2011.
8. Землянська А.В., Огульчанська О.А. Історія зарубіжної літератури II пол. ХХ – поч. ХХІ ст. : навч. посібник. Мелітополь, 2015. 160 с.
9. Маньковская Н.Б. Эстетика постмодернизма. СПб. : Алетейя, 2000. 347 с.
10. Скокова Т. Специфика массовой литературы в эпоху постмодернизма. *Вестник ВГУ*. 2009. №2. С. 95–100.
11. Філоненко С. «Їсти вареник, запивати кока-колою». Українська масова література і глобалізація. *Українська мова і література в школі*. 2010. №1. С. 69–71.
12. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011.
13. Черняк М.А. Категория «автора» в массовой литературе. URL: <http://es-dejavu.ru/p-2/Popular-literature.html>
14. Чернов Г.Ю. К вопросу о постмодернистском подходе к социально-массовым явлениям. *Вестник Челябинского*

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Окресліть основні ознаки постмодернізму в літературі.
2. Яким чином співвідносяться постмодернізм і масова література? Чи цей зв'язок можна пояснити через форму бестселера?
3. Подумайте, чому зображення альтернативних цінностей у творах постмодернізму викликає надмірний інтерес читацької публіки.

Семінарське заняття №4

ПИТАННЯ ОРИГІНАЛЬНОСТІ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: розкрити поняття авторського стилю, оригінальності в межах шаблону жанрів масової літератури і літературних кліше; розивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу творів; виховувати високі естетичні смаки.

План

1. Питання авторства у сучасній популярній літературі. Бренд як спосіб популяризації твору.
2. Масова література – паралітература?
3. Серійність масового мистецтва і проблема оригінальності твору (серія, рімейк, фанфік, спін-офф тощо).

Завдання

1. Навести приклади серії книг одного із жанрів масової літератури, рімейка, фанфіка, зразок спін-офф та ін.
2. Знайдіть результати обговорення означеної в темі семінару проблеми в літературознавстві та критиці. Чи зійшлися науковці і критики у цьому питанні?

Література

1. Dovbush O. The Ideology of Mass Literature: American Model vs Soviet. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna*. 2009. №60. P. 141–150. URL : https://www.ur.edu.pl/file/1343/sar_v6_14.pdf.
2. Munch-Petersen E. Trivial Literature and Mass Reading. URL : https://tidsskrift.dk/index.php/Orbis_Litterarum/article/viewFile/51476/95045.

3. Валуева Н.Н. «Миддл-література» как составляющая современного литературного процесса. URL : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2...
4. Гончар А.В. Фанфік як жанр масової літератури. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття* : матер. всеук. наук.-теорет. конф. (21-22 квітня 2016) / під ред. проф. В. М. Шейка та ін. Х. : ХДАК, 2016. С. 81–82.
5. Дубин Б. Классическое, элитарное, массовое: начала дифференциации и механизмы внутренней динамики в системе литературы. Новое литературное обозрение. 2002. №57. С. 6–23.
6. Жукова Ю.Б. Типология жанров фанфикшена (на материале сайта snapetales.com): дипломна робота. М., 2011. URL : http://samlib.ru/z/zhukowa_j_b/typology.shtml.
7. Канонический фанфик: приквелы-сиквелы-вбоквелы... URL : http://fanfics.info/news/kanonicheskij_fanfik_prikvely_sikvely_vbokvely/2012-03-13-105.
8. Кривопишина А. Масова та елітарна літератури : критерії розмежування і проблема смаку. *Вісник Черкаського університету*. 2013. №5. С. 7.
9. Мильдон В. И. Беседы о паралитературе. *Вопросы философии*. 1972. №1. С. 147–154.
10. Ніколенко О., Таранік-Ткачук К. Fanfiction як явище літератури, культури і сучасної методики. *Всесвітня література в сучасній школі*. 2013. №5. С. 16–22.
11. Полетаева О.Б. Бренд в современной массовой литературе. *Успехи современного естествознания*. 2014. №12. URL : <http://www.rae.ru/use/pdf/2014/12-4/34638.pdf>
12. Ремейк. *Википедия*. URL : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Ремейк>.
13. Рихлю П. Масова література (тривіальна література). *Лексикон загального та порівняльного літературознавства*. Чернівці : Золоті литаври, 2001. С. 315–317.
14. Спин-офф – это продолжение успешных художественных произведений. URL : <http://wikien.xyz/iskusstvo-i-razvlechenija/filmy/51117-spin-off-jeto-prodolzhenie-uspeshnyh.html>.
15. Стусенко О. Паралітература: пара- чи література? *Літературна Україна*. 2007. № 50 (27 грудня). С. 1, 3.
16. Фанфік. *Википедия*. URL : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Фанфик>.
17. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
18. Філоненко С. Не творчість, а індустрія. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2010. №1. С. 11–15.

19. Холодняк Н. Фанфік: вимога сьогодення чи данина інтернет-моді? *Всесвітня література в сучасній школі*. 2013. №5. С. 26–28.
20. Черняк М.А. Категория «автора» в массовой литературе. URL : <http://es-dejavu.ru/p-2/Popular-literature.html>.
21. Черняк М.А. Массовая литература конца XX – начала XXI века: технология или поэтика? URL : cyberleninka.ru/.../massovaya-literatura-kontsa-hh-nachala-hhi-veka-tehnologi-ya-ili-p...

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Подумайте, що дозволяє авторам масової літератури вирізнятися з-поміж інших представників жанру.
2. Чому масову літературу дослідники часто називають «паралітературою»?
3. Як серійність творів підтверджує їх популярність? Схарактеризуйте форми серійного продовження художнього тексту.

Семінарське заняття №5

СУЧАСНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕНЬ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: ознайомити з теоретичними та літературно-критичними працями, присвяченими феномену «масової літератури», порівняти розуміння її естетичної вартості та функціонального призначення представниками різних країн; розвивати вміння й навички критичного аналізу джерел, компаративного підходу до вивчення явищ літератури; формувати високі естетичні смаки.

План

1. Феномен масової літератури в американському літературознавстві.
2. Західноєвропейський підхід до осмислення сутності масового мистецтва слова.
3. Українське літературознавство і критика про масову літературу.
4. Наукові пошуки С. Філоненко.
5. Проблематика конференцій, присвячених масовій літературі, за останні 5 років.

Завдання

1. Зробити таблицю (схему): «Відмінне / спільне у підході до осмислення феномена масової літератури в науці та літературній критиці США, Західної і Східної Європи».

2. Підібрати конкретні приклади до питання №5 плану.

Література

1. Демська-Бузуляк Л. Українська масова література: погляд ізсередини [Рец. на: Софія Філоненко. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр. – Донецьк: Ландон – XXI, 2011. – 432 с.]. URL : <http://litakcent.com/2012/01/27/ukrajinska-masova-literatura-pohljad-izseredyny/>.
2. Єгорова Ю.М. Феномен масової літератури: історія становлення та розвитку. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди*. Серія : Літературознавство. 2011. Вип. 1(3). С. 163–169.
3. Забужко О. Полеміка української масової літератури. К. : Освіта, 2000. 192 с.
4. Забужко О. Феномен “масової” літератури в контексті розвитку українського літературознавства / О. Забужко. – К. : Освіта, 2005. – 198 с.
5. Зборовська Н. Українська література в умовах масової культури. *Дивослово*. 2008. №4. С. 47–50.
6. Зборовська Н. Сучасна “масова” література в Україні як загальнокультурна проблема. *Слово і час*. 2008. №11. С. 50–56.
7. Менцель Б. Что такое «популярная литература»? Западные концепции «высокого» и «низкого» в советском и постсоветском контексте. *Новое литературное обозрение*. 1999. №40 (6). С. 391–408.
8. Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / [гол. ред. О.П. Новик]. – Бердянськ : БДПУ, 2016.
9. Мулярчик А. На литературной обочине (Массовая беллетристика США в 70-е годы). *Вопросы литературы*. 1982. №11. С. 71–88.
10. Поліненко В. Блиск і вбогість масукрліту. *Український тиждень*. 2008. №27 (36). 4-10 липня. С. 70–72.
11. Таран Л. «Масова література — це резервуар тем, сюжетів, героїв для літератури «елітарної» [Інтерв'ю з С. Філоненко]. URL : <http://litcentr.in.ua/news/2012-06-28-2147>.
12. Таранова А. “Велике нечитоме” і академічний канон: проникнення «масової» літератури до парадигм літературознавства. *Слово і час*. 2008. №11. С. 49–56.
13. Таранова А. Стратегії сприйняття масової літератури в сучасному літературознавстві. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. 2008. Вип. 44. Ч. 2. С. 47–55.
14. Ткачук М., Ткачук В. Концептуальний погляд на українську масову літературу (Рец. на кн.: Філоненко С.О. Масова література

- а України: дискурс / гендер / жанр : монографія / С.О. Філоненко. – Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2011. – 432 с.). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка*. Сер. Літературознавство : присвяч. 80-річчю з дня народж. письменника Бориса Харчука / редкол.: М. Ткачук, Р. Гром'як, О. Куца [та ін.]. Тернопіль : ТНПУ, 2011. Вип. 33. С. 432–436.
15. Топуз А. Наукова конференція «Масова література: від давнини до сучасності». *Слово і час*. 2008. №2. С. 107.
 16. Філоненко С. «Нам треба» не «голосу Тараса», а українського Стівена Кінга...»: дискусії про масову літературу в сучасній критиці. *Філологічні семінари. Літературна критика і критерії художності*. К., 2009. Вип. 12. С. 72–80.
 17. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2011.
 18. Філоненко С.О. «Може зведемо всю біологію до метеликів?» Легітимізація масової літератури як об'єкта наукових студій. *Актуальні проблеми іноземної філології: Лінгвістика та літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст. / відп.ред. В.А. Зарва*. Бердянськ : БДПУ, 2010. Вип. V. Ч. 1. С. 226.
 19. Філоненко С.О. Масова література : теоретичний підхід Кена Гелдера. *Актуальні проблеми філології: мовознавство, літературознавство, методика викладання філологічних дисциплін* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 травня 2009 року / заг. ред. І. Соколової. Маріуполь : Маріупольський державний гуманітарний університет, 2009. С. 306–311.
 20. Черняк М.А. Феномен массовой литературы XX века: проблемы генезиса и поэтики : дисс. ... доктора филол. наук : 10.01.01 «Русская литература». СПб., 2005. 488 с.
 21. Adams R. American Literature in the Age of Mass Culture. *Bentley N. Frantic Panoramas: American Literature and Mass Culture, 1870–1920*. Philadelphia : U of Pennsylvania P, 2009. URL : <http://racheladams.net/reviews/Bentley.pdf>.
 22. Dovbush O. The Ideology of Mass Literature: American Model vs Soviet. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna*. 2009. №60. P. 141–150. URL : https://www.ur.edu.pl/file/1343/sar_v6_14.pdf.
 23. Wilson S.L. Mass Literacy and the Revolution of Literature. URL : http://www.pajiba.com/think_pieces/mass-literacy-and-the-revolution-of-literature.php.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Як розуміють поняття «масова література» в США, Західній Європі та Україні? Які критерії використовуються для його визначення?
2. Що, на думку літературознавців, дає на сьогодні підґрунтя для розвитку і популяризації масової літератури?
3. Які аспекти феномена масової літератури досліджує С. Філоненко у своїй монографії «Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр»? наскільки це співвідноситься із колом зацікавлень зарубіжних дослідників?
4. Які проблеми масової літератури розглядаються на наукових конференціях останнім часом? На що орієнтуються дослідники: на сучасні бестселери чи твори, що вже стали класикою певного жанру, теми, сюжетної формули?

Семінарське заняття №6

БЕСТСЕЛЕР ТА КРИТЕРІЇ ВИМІРЮВАННЯ ПОПУЛЯРНОСТІ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: поглибити знання студентів про форми функціонування масової літератури і критерії визначення бестселера; розвивати вміння й навички пошуку джерел, відбору інформації; формування високих естетичних смаків, розширення філологічного кругозору.

План

1. Бестселер як форма функціонування масової літератури.
2. Критерії визначення бестселера.
3. Найвідоміші світові і вітчизняні рейтинги популярних книг.
4. Секрети популярності бестселерів.

Завдання

1. Складіть схеми за різними версіями основних ознак бестселера.
2. Наведіть приклад сучасного бестселера та пояснення секретів його успіху читачами і критиками.

Література

1. Балод А. «Три мушкетера»: уроки создания бестселлера. *Сетевая словесность*: электронный журнал. 2006. 13 декабря. URL : <http://www.netslova.ru/balod/bestseller.html>

2. Гусев А. Как написать бестселлер и надо ли это делать? *ШколаЖизни.Ру. Познавательный журнал.* URL : <http://shkolazhizni.ru/archive/o/n-3168>.
3. Дубинянська Я. Єретик, або Короткий курс зі створення бестселера. («Безкорисливе письмо» Дена Брауна). *ЛітАкцент.* URL: <http://litakcent.com/2010/01/14/jeretyk-abo-otkuj-kurs-zi-stvorennja-bestseleru/>
4. Иванова Н. Как написать бестселлер. *Pro.books.ru. Книжный бизнес online.* URL : <http://pro-books.ru/sitearticles/1875>.
5. Кокотюха А. Що таке «український бестселер». URL : <http://www.bukvoid.com.ua/column/ /2010/08/25/082719.html>
6. Мельничук В. Що таке бестселер? 5 запитань про дефініцію. URL : <http://www.chytomo.com/news/shho-take-bestseler-5-pitan-pro-definiciyu>.
7. Полетаева О.Б. Бренд в современной массовой литературе. *Успехи современного естествознания.* 2014. №12. URL : <http://www.rae.ru/use/pdf/2014/12-4/34638.pdf>
8. Семків Р. Світло із заходу, або Кілька думок про «регіональні бестселери». *Книжковий клуб плюс.* 2003. № 7–8.
9. Тартаковская И.Н. Феномен бестселлеров и массовая культура. Обзор исследований по социологии чтения. *Социологический журнал.* 1994. №1. С. 176–181.
10. Філоненко С.О. Бестселер як проблема сучасного літературного процесу в Україні. *Актуальні проблеми слов'янської філології :* [міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В.А. Зарва. Бердянськ : БДПУ, 2009. Вип. XXI. С. 481–487.
11. Що таке український бестселер? (Дискусія: В. Панченко, В. Шкляр, О. Яровий, В. Даниленко та ін.). *Слово і час.* 2003. №2. С. 41–44.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Які критерії враховуються на сьогодні при визначенні належності до бестселерів?
2. Які рейтинги бестселерів є найвагомішими на сьогодні? Як вони впливають на розвиток літератури?
3. Подумайте, що визначає успіх книг Дена Брауна, Пауло Коельо, Дж.К. Роулінг, С. Кінга та ін.

НАЙПОПУЛЯРНІШІ ГЕРОЇ ТВОРІВ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: ознайомити з найбільш популярними фольклорними і літературними образами в масовій літературі; розвивати вміння й навички компаративного аналізу, критичного вивчення джерел; виховувати високі естетичні смаки, любов до слова.

План

1. Міфологічні образи у популярній белетристиці: тролі, потерчата, гоббіти, орки, мавки, янголи, хранителі та ін.
2. Стереотипи і кліше детективного жанру та його різновидів.
3. Архетипні уявлення про жіночі й чоловічі образи у класичних зразках жіночого любовного роману.

Література

1. Архетипы и штампы персонажей и сюжетов. URL : <http://bookcv.com/old/rubriki/prostoj-vybor/stati-i-zametki/item/1022-arkhe-tipu-i-shtampy-personazhej-i-syuzhetov.htm>. – Чеширская библиотека.
2. Калениченко Н.О. Сказка ложь... (русская народная волшебная сказка и былина в прочтении современного славянского фэнтези). *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н.Каразіна*. Серія : Філологія. 2015. №1152. Вип. 72. С. 191–195.
3. Кармалова Е. Мифопоэтическая основа жанров современной массовой культуры (женский любовный роман киномелодрама) и рекламный дискурс. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. Серия 9: Филология, востоковедение, журналистика. 2008. Вып. 1. С. 120–128.
4. Кицак Л.В. Український фольклор у романах Дари Корній. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 67–69.
5. Коваленко О.Ю. Волшебнo-фантастическое и реально-бытовое в структуре романов Дж.К.Ролинг о Гарри Потере. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2006. №727. Вип. 47. С. 213–217.
6. Пернатъев Ю. Домовые, русалки и другие загадочные существа. Х.–Белгород : Книжковий Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2015.
7. Пришляк Я. Вовкулаки, дідьки, мавки та русалки – народні міфи чи перевертні в політиці? URL : <https://radiolemberg.com/ua->

articles/ua-allarticles/vovkulaky-didky-mavky-ta-rusalky-narodni-mify-chy-perevertni-v-politytsi.

8. Сафарова О. Плагиат или бродячие сюжеты? Режим доступа : http://blikportal.com/publ/master_klass/plagiat_ili_brodjachie_sju_z_hety/1-1-0-75.
9. Сереченко Е.В. Мифологическое клише в фильмах про Джеймса Бонда. *Миф.ру*. 2001. URL : http://mith.ru/alb/lib/stud_bond.htm
10. Черняк М.А. Массовая литература XX века : учеб. пособие. М. : Флинта : Наука, 2007. 432 с.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що зумовлює використання фольклорних і міфологічних образів в масовій літературі? Чи вони змінюють свою змістову наповненість?
2. Чи враховують автори при створенні своїх популярних персонажів певні літературні кліше і стереотипи?
3. Які образи є найпопулярнішими в різних жанрах масової літератури? Яких варіацій вони набувають із розвитком жанру?

Тема для самостійного опрацювання №2

МАСОВА ЛІТЕРАТУРА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: ознайомити з перспективами введення зразків масової літератури в шкільний курс літератури, визначити сучасні потреби у вивченні масової літератури в ЗНЗ; розвивати вміння аналізу й синтезу, вміння добирати методологічні підходи у навчанні української і зарубіжної літератури; виховувати високі естетичні смаки, любов до слова.

План

1. Актуальність введення у шкільний курс зразків масової літератури.
2. Масова література для дітей.
3. Сучасні підходи до вивчення масової літератури в школі.

Література

1. Біла А.В. Деконструкція програми історії літератури XX ст. у світлі масовізації літературного канону. *Наукові праці*. Серія : Філологія. Літературознавство. Миколаїв : Видавництво МДГУ ім. Петра Могили, 2008. Т. 80. №67. С. 56–58.

2. Бояришова С. Література фентезі та особливі методи її вивчення. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2007. №5. С. 29–31.
3. Герасименко Н. Наші підлітки – жертви Стівена Кінга. *Слово і Час*. 2008. №4. С. 43–49.
4. Костюхина М. Детский МАССОЛИТ и читательские сообщества. *Литература. Приложение к газете «Первое сентября»*. 2008. 16–30 апреля (№ 8). URL: <http://lit.1september.ru/article.php?ID=200800815>
5. Ланин Б.А. Современная литература в школе XXI века. *Проблемы современного образования*. 2010. №5. С. 55–60.
6. Логвіненко Н.М. Сучасне українське фентезі: Програма факультативного курсу для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. К., 2012. 10 с.
7. Логвіненко Н. Сучасне українське фентезі: формування змісту поглибленого вивчення національної літератури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2013. №6. С. 36.
8. Музикіна С.В. Методичні аспекти вивчення в школі жанру фентезі (на матеріалі роману Корнелії Фуке «Чорнильне серце»). *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа*: [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 112–114.
9. Софія Філоненко: Завдання українського масліту – не лише розважати, а й українізувати [Розмову вела Н. Задорожная]. URL: http://zaxid.net/news/showNews.do?sofiya_filonenko_zavdannya_ukrayinskogo_maslitu_ne_lishe_rozvazhati_a_y_ukrayinizuvati&objectId=1255788.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чи варто, на Вашу думку, вивчати зразки масової літератури в школі? Чому?
2. На яких етапах шкільної освіти які жанри масової літератури варто вивчати? Чому?
3. Наскільки теперішня шкільна програма враховує потребу вивчення окремих зразків масової літератури? Наведіть приклади.
4. Які традиційні і нетрадиційні методи і прийоми вивчення масової літератури на уроці в школі доцільно використовувати? Наведіть конкретні приклади.

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: розглянути масову літературу з позиції гендерних особливостей жанрової, образної системи, стилістичної специфіки текстів, тематики і проблематики тощо; розвивати вміння й навички концептуального аналізу, критичного вивчення джерел, аналізу й синтезу; формувати високі естетичні смаки, виховувати гендерні моделі поведінки.

План

1. Поняття «жіноче / чоловіче письмо».
2. Взаємодія гендеру і жанру (за С. Філоненко).
3. Гендерні стереотипи, шаблони в структурі популярної белетристики.

Література

1. Адаменко О.В. Модифікація гендерних стереотипів в сучасному англomовному любовному романі. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Серія: Філологічна. 2014. №44. С. 26–28.
2. Рижкова Г.М. Фемінний гендер як чинник віддалення масиву "жіночої" прози: аргументи pro і contra. *Вісник Запорізького національного університету*. 2009. №1. С. 162–166.
3. Філоненко С.О. Від Барбі до Леді Гага: текст поп-культури в пошуках гендеру. *Полікультурна освіта в Україні: історія, сучасність, перспективи* : зб. наук. праць / БДПУ ; [упорядник О.І. Гуренко]. Донецьк : Ландон–XXI, 2013. С. 31–44.
4. Філоненко С.О. Жанри та упередження : гендерний критерій в оцінках жанрів масової літератури. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. Серія : лінгвістика і літературознавство : [міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В.А. Зарва]. Бердянськ : БДПУ, 2009. Вип. XXII. С. 383–395.
5. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
6. Філоненко С.О. Феномен жіночої прози в українській літературі. *Українська мова та література*. 2008. №22–24. С. 22–24.
7. Філоненко С.О. La Femme Nikita проти James Bond : гендерні колізії в сучасній українській популярній белетристиці. *МОВА І КУЛЬТУРА* : наук. журнал / гол. ред. Д.С. Бураго]. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. Вип. 13. Т. V (141). С. 374–382.
8. Колесниченко Н.Ю. Литература vs беллетристика, высокое vs низкое, мужское vs женское. *Записки з романо-германської*

- філології ОНУ ім. І.І. Мечникова. Одеса : Фенікс, 2009. Вип. 24. С. 135–147.
9. Куява Ж. Любовні жіночі романи - лише для домогосподарок? URL: <http://sumno.com/article/lyubovni-zhinochi-romany-lyshe-dlya-domogospodarok/>.
 10. Левицька Н.Є., Гасанова В.Т. Своєрідність образів чоловіків у сучасній жіночій прозі. *Культура народів Причорномор'я*. 2011. №211. С. 138–140.
 11. Мельник Т. Галина Вдовиченко: «Я категорично проти війни статей». URL : <http://litakcent.com/2013/03/25/halyna-vdovychenko-ja-katehorychno-proty-vijny-statej/>.
 12. Таранова А.О. Детектив очима жінки. *Актуальні проблеми слов'янської філології*: Міжвуз. зб. наук, статей. Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. Вип. XIV: Лінгвістика і літературознавство. С. 231–239.
 13. Тонких Н. Образ жінки в сучасній культурі: як побороти стереотипи. URL : <http://povaha.org.ua/obraz-zhinky-u-suchasnij-kulturi-yak-poboroty-stereotyru>.
 14. Філоненко С.О. Архетип Попелюшки в сучасній «гламурній прозі» (на матеріалі роману Л. Вайсбергер «Диявол носить Прада»). *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В.А. Зарва. К. : Освіта України, 2008. Вип. XV : Лінгвістика і літературознавство. С. 246–256.
 15. Філоненко С.О. Від провінційної Попелюшки до гламурної принцеси: інтерпретація традиційного сюжету в романі Юлії Висоцької «Глянець». *Українська мова та література*. 2008. №22–24. С. 432–440.
 16. Філоненко С.О. Гендерні стереотипи в американській і російській «гламурній прозі». *Іноземномовна комунікація : здобутки та перспективи*: друга міжнародна наукова конференція, 24–25 квітня 2008 р. : тези доп. Тернопіль : ТЗОВ «Терно-Граф», 2008. С. 135–138.
 17. Філоненко С.О. Гендерный аспект в исследовании детективного жанра. *Теория литературы : актуальные проблемы современной науки* : [сб. науч. статей]. Барнаул : АлтГПА, 2009. С. 91–99.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Чи є ознакою жіночої прози лише статева приналежність авторок? Які ще характеристики вона має?
2. Як впливає суть жіночої прози на вибір жанру твору, зокрема у масовій літературі?
3. Наведіть приклади гендерних стереотипів у зразках маскулінного / фемінного письма. Як вони трансформуються із часом та змінами в соціумі?

ЗМІСТОВИЙ БЛОК 2

Жанрова система масової літератури

ТЕМА 3. ЖАНРОВА СИСТЕМА МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

План

1. Класифікації жанрів масової літератури.
2. Рейтингування – спосіб визначення найпопулярніших жанрів масової літератури.
3. Гібридизація жанрів як провідна однака сучасного мистецтва слова.

Література

1. Літературні і літературно-мистецькі премії в Україні. *Вікіпедія*. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Літературні_і_літературно-мистецькі_премії_в_Україні
2. Маслов О. Літературні премії в Україні, або Як письменнику «вийти в люди». URL : http://vsiknygy.net.ua/shcho_rochytaty/overview/5602/.
3. Санченко А. Детективна історія. Чому українців не цікавить вітчизняне кримінальне читиво. URL : <http://tyzhden.ua/Culture/62091>.
4. Семёнов Д. Жанры фантастики и фэнтези. URL : <https://www.proza.ru/2008/12/14/116>.
5. Теплюк М. Любовний роман як жанр. URL : https://vk.com/topic-8165144_27218206&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwjU5ZWig8rKAhWFVSwKHXBxDn4QFggTMAA&usg=AFQjCNGdo977XEo46ZS9RXGyJvLjjc6lAg
6. Філоненко С. Масова література: влада жанрів і жанрових канонів. *Слово і час*. 2010. №8. С. 81–93
7. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
8. Historical Dictionary of Fantasy Literature / Ed. by B. Stableford. Lanham, Maryland; Toronto; Oxford : 2005. 499 p.

ОСНОВНІ ЖАНРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: визначити особливості і склад жанрової системи української масової літератури, критерії визначення жанрів; розвивати аналітичне мислення, вміння й навички роботи з інформаційними джерелами; формувати високі естетичні смаки, комунікативні навички.

План

1. Літературні жанрові конкурси і премії в Україні.
2. Форуми та соціопитування, літературні групи в соцмережах як показник популярності жанру.
3. Система жанрів масової літератури в Україні та їх найвідоміші представники.

Завдання

1. Знайдіть інформацію про критерії відбору жанрових книг для друку у видавництвах («Фоліо», «Клуб сімейного дозвілля», «Discursus» та ін.); результати досліджень смаків покупців провідних книгарень України (книгарня «Є», «Буква»), інтернет-книгарень.
2. Зробити таблицю або схему до питання №3 плану.

Література

1. Семёнов Д. Жанры фантастики и фэнтези. URL : <https://www.proza.ru/2008/12/14/116>.
2. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
3. Літературні і літературно-мистецькі премії в Україні. *Вікіпедія* : https://uk.wikipedia.org/wiki/Літературні_і_літературно-мистецькі_премії_в_Україні
4. Маслов О. Літературні премії в Україні, або Як письменнику «вийти в люди». URL : http://vsiknygy.net.ua/shcho_rochytaty/overview/5602/.
5. Санченко А. Детективна історія. Чому українців не цікавить вітчизняне кримінальне читиво. URL : <http://tyzhden.ua/Culture/62091>.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Подумайте, чи відрізняється жанрова система масової літератури України від західноєвропейської чи американської? Обґрунтуйте свою думку.
2. Як різні жанрові конкурси впливають на формування самого жанру? Назвіть найвизначніші.
3. Чи можна при визначенні жанру зразка масової літератури враховувати обговорення твору на форумах і в соцмережах, де часто свою думку про його жанр висловлюють пересічні читачі? Наскільки це відповідає характеристикам масової літератури?

ТЕМА 4. ЖАНР ДЕТЕКТИВУ ТА ЙОГО РІЗНОВИДИ

План

1. Жанрові ознаки детективу.
2. Історія формування жанру.
3. Класифікація детективів та характеристика основних жанрових різновидів.
4. Національні особливості детективів європейських країн.
5. Особливості розвитку сучасного українського детективу.
6. Ретро-детектив.
7. Визначення ретро-детектива. Співвіднесення вимислу та історичної достовірності.
8. Ретро-детективи Б. Акуніна: на межі елітарної і масової свідомості.
9. Українська версія жанру. Творчість А. Кокотюхи та Б. Коломійчука.

Література

1. Бессараб О.В. Детективний роман як головний прояв масової літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2012. №1014. Вип. 65. С. 204–208.
2. Борисенко А. Не тільки Холмс. URL : <http://magazines.russ.ru/inostran/2008/1/b07.html>
3. Васильєва Л.Л. Історія, теорія та практика західноєвропейського та американського детективу. URL : www.bdpu.org/scientific_published/akt_probl_sl.../31.doc
4. Вулис А. Поетика детектива. URL : <http://littera.websib.ru/volsky/text.htm?236>
5. Георгинова Н. Детективний жанр: причини популярності. *Научний діалог*. 2013. №5 (17). URL : <http://cyberleninka.ru/article/n/detektivnyy-zhanr-prichiny-populyarnosti>
6. Гуляк Т. Концепція детективного жанру в українській і російській літературі ХХ століття. *Філологічні науки*. Літературознавство. 2013. №28. URL : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/5719/1/9.pdf>
7. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. 2-ге вид. К. : Центр учбової літератури, 2007. С. 96–110; 234–237.
8. Заброда А. Вітчизняний жанр детективу. *Кур'єр Кривбасу*. Серпень. 2002. Ч. 89. С. 81.
9. Кокотюха А. Український детективний андеграунд. *Друг читача*. 2008. 29.04. URL :

- http://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/overview/313/.
10. Моисеев П. Детектив на фоне мировой литературы : реалистическая манера повествования и детектив (случаи Сэйерс и Тэй). URL : <http://detective.gumer.info/txt/moiseev-4.pdf>
 11. Нокс Р. Десять заповедей детективного романа. Как сделать детектив / пер. с англ., франц., нем., исп., послесловие Г. Анджапаридзе. М. : Радуга, 1990. С. 77–79; 299–300.
 12. Розвиток детективного жанру в світовій літературі. URL : http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Philologia/76559.doc.htm.
 13. Скалицки М. Феномен детектива (К вопросу о своеобразии детективного повествования). URL : <http://littera.websib.ru/volsky/text.htm?505>
 14. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
 15. The Encyclopedia of the Novel / Ed. by P.M. Logan. Wiley-Blackwell, 2011.

Семінарське заняття №8

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ДЕТЕКТИВ

Мета: ознайомити студентів із особливостями інтелектуального, класичного детективу як основи детективного жанру, творчістю окремих представників жанру; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу текстів, компаративного аналізу; виховувати високі естетичні смаки, формувати загальнолюдські цінності.

План

1. Інтелектуальний детектив – класичний вид жанру.
2. Інтелектуальний детектив А. Крісті.
3. Феномен Д. Брауна: інтертекстуальний код як основа детективної інтриги.
4. Українська версія інтелектуального детективу. Творчість В. Васильченка.

Завдання

1. Накресліть «родове дерево» (генетичну схему) інтелектуального детективу в західноєвропейській літературі.
2. Зробіть інфографіку за інтертекстуальними кодами одного із творів Д. Брауна.

3. Напишіть рецензію на роман В. Васильченка «Дворушники, або Євангеліє від вовкулаки» як зразок детективного жанру.

Література

1. Бессараб О.В. Детективний роман як головний прояв масової літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2012. №1014. Вип. 65. С. 204–208.
2. Бессараб О.В. Специфіка трансформації системи образів в романах Дена Брауна «Код да Вінчі» та «Ангели і Демони». *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2009. №846. Вип. 56. С. 143–147.
3. Браун Д. Інферно : роман / пер. з англ. В. Горбатька. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 606 с.
4. Браун Д. Код да Вінчі : роман / пер. з англ. А. Кам'янець. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 478 с.
5. Браун Д. Янголи і демони : роман. Х. : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 541 с.
6. Васильченко В. Дворушники, або Євангеліє від вовкулаки. Луцьк : ПДВ «Твердиня», 2012. 336 с.
7. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. 2-ге вид. К. : Центр учбової літератури, 2007.
8. Дубинянська Я. Єретик, або Короткий курс зі створення бестселера. («Безкорисливе письмо» Дена Брауна). *ЛітАкцент*. URL : <http://litakcent.com/2010/01/14/jeretyk-abo-otkuj-kurs-zi-stvorennja-bestseleru.html>
9. Заброда А. Вітчизняний жанр детективу. *Кур'єр Кривбасу*. Серпень. 2002. Ч. 89. С. 81.
10. Землянська А.В., Іващук О.А. Історія зарубіжної літератури II пол. ХХ – поч. ХХІ ст. : електронний підручник. Мелітополь, 2011.
11. Землянський А.М. Особливості жанру містичного детективу в романі В. Васильченка «Дворушники, або Євангеліє від вовкулаки». *Українські студії в європейському контексті*: зб. наук. пр. / за ред. Т.М. Шарової. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2020. Вип. 1. С. 69–75.
12. Кокотюха А. Лисиця проти вовка [Рец. на: В'ячеслав Васильченко. Дворушники або Євангеліє від вовкулаки – Луцьк : Твердиня, 2012. – 336 с]. URL : <http://bukvoid.com.ua/criminal/2012/11/06/123100.html>.
13. Кристи А. Загадка Ендхауза. Восточный экспресс. Десять негрятят. Убийство Роджера Экройда : романи / пер. с англ. ;

сост. В. Ашкенази ; послесл. А. Зверева ; ил. В. Гальдяева. М. : Правда, 1991. 704 с.

14. Мерзлюк Ю. Стережися, Шерлоку! Або Етюд в полум'яних тонах [Рец. на: В'ячеслав Васильченко. Дворушники або Євангеліє від вовкулаки – Луцьк: Твердиня, 2012. – 336 с.]. URL : // <http://koronatsiya.com/recenziya-na-knigu-v-vasilchenka-dvorushniki-abo-yevangeliye-vid-vovkulaki/>.
15. Найкращим детективом всіх часів став роман Агати Крісті. *Дзеркало тижня*. 2013. 6 лист. URL : http://dt.ua/CULTURE/naykraschim-detektivom-vsikh-chasiv-stav-roman-agati-kristi-131417_.html
16. Наумова О. Агата Кристи. Жизнь и творчество королевы детектива. URL : <http://www.bez-granic.ru/index.php/lichnost/745-agata-kristi-zhizn-i-tvorchestvo-korolevy-detektiva.html>.
17. Огульчанська О. «Дворушники, або Євангеліє від вовкулаки» – роман для поціновувачів справжнього якісного українського детективу. URL : http://tverdyna.ucoz.ua/publ/recenziji/recenziji/recenzija_na_detektiv_v_39_jacheslava_vasilchenka_quot_dvorushniki_abo_evangelie_vid_vovkulaki_quot/7-1-0-174.
18. Скалицьки М. Феномен детектива (К вопросу о своеобразии детективного повествования). URL : <http://littera.websib.ru/volsky/text.htm?505>.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Які ознаки класичного детективу Ви знаєте?
2. Чому його часто називають інтелектуальним? Звідки він бере свої витoki?
3. Що дозволяє називати А. Крісті «королевою детективу»? Чим характеризується класичний англійський детектив?
4. Чи можна відзначити у творах Д. Брауна жанрову еkleктику? До яких різновидів детективного жанру можна віднести його твори?
5. Що дозволяє віднести твори В. Васильченка до інтелектуального детективу? Чим вирізняються його твори як зразки української версії детективу?
6. Випишіть висловлювання критиків щодо творчості кожного із названих у плані митців.

Семінарське заняття №9

РЕТРО-ДЕТЕКТИВ

Мета: ознайомити студентів із жанровим різновидом ретро-детективу, розглянути особливості творчого методу Б. Акуніна, визначити специфіку українського ретро-детективу; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу художніх текстів; формування високих естетичних смаків, громадянської культури.

План

1. Визначення ретро-детектива.
2. Співвіднесення вимислу та історичної достовірності.
3. Ретро-детективи Б. Акуніна: на межі елітарної і масової свідомості.
4. Українська версія жанру. Творчість А. Кокотюхи та Б. Коломійчука.

Завдання

1. Зробіть буктрейлер до однієї з книг, що виносять на прочитання за темою семінарського заняття.
2. Поясніть, чому Львів найчастіше стає місцем дії у вітчизняних ретро-детективах.

Література

1. Акунин Б. Турецкий гамбит. М. : Захаров, 2017. 208 с.
2. Валуєва Н.М. Ретро-детектив як внутрішньожанровий різновид детективу. URL : irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?..
3. Валуєва Н.М. Рецепція англійської класичної літератури і масової літератури в детективному циклі Б. Акуніна «Пригоди Ераста Фандоріна»: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05. Дніпропетровськ, 2008. 20 с.
4. Відгуки про творчість Андрія Кокотюхи. *Литературная студия Сергея Чернецкого*. URL : <http://literary-studio.profforum.ru/forum-f11/tema-t491.htm>.
5. Землянська А.В., Землянський А.М. Жанрова еkleктика ретро-детективів Богдана Коломійчука. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. Івано-Франківськ, 2018. №4(40) – 2017, 3(47) – 2018. С. 275–286
6. Кокотюха А. Автомобіль із Пекарської. Х. : Фоліо, 2015. 288 с. : іл.
7. Кокотюха А. Адвокат із Личаківської : роман. Х. : Фоліо, 2015. 283 с.
8. Кокотюха А. Таємне джерело : роман. Х. : Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. 288 с.
9. Коломійчук Б. Небо над Віднем: дві справи комісара Вістовича, Львів, 1914-1919 рр. : роман і повість. Х. : Фоліо, 2015. 201, [2] с.
10. Коломійчук Б. Візит доктора Фройда. Х. : Фоліо, 2016. 187 с.

11. Коломійчук Б. В'язниця душ: три справи комісара Вістовича, Львів, 1902-1903 рр. : повісті. Х. : Фоліо, 2015. 218, [2] с.
12. Коскін В. Андрій Кокотюха: «Читач та його потреби – понад усе». *Українська літературна газета*. 2010. №10 (16). С. 8–9.
13. Кухарук Р. Два обличчя українського детективу. *Київ*. 1998. №3–4. С. 137.
14. Надозирная Т.В. «Весь мир театр» Б. Акунина: література для «взыскательного читателя» или читиво? *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2010. №901. Вип. 59. С. 127–133.
15. Рыжченко О.С. Літературні шаради Бориса Акунина. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2009. №873. Вип. 58. С. 147–152.
16. Філоненко С. Cherchez la Femme : поєдинок слідчого й жінки-вбивці в ретро-детективах Валерія і Наталі Лапікур. *Слово і Час*. 2011. №9. С. 91–100.
17. Філоненко С. Австрійські скелети у львівських шафах [рецензія на твори Богдана Коломійчука «В'язниця душ», «Небо над Віднем»]. URL : <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2016/07/13/073702.html>.
18. Філоненко С. Ласкаво просимо до Львова! Детективні маршрути старовинного міста [рецензія на «львівський» цикл ретродетективів Андрія Кокотюхи]. URL : <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2016/12/31/124348.html>.
19. Філоненко С. Львів. Кава. Кров. Польові дослідження з галицького психоаналізу [рецензія на роман Богдана Коломійчука «Візит доктора Фройда»]. URL : <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2016/10/16/193253.html>.
20. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011.
21. Філоненко С. Цілюще джерело правди, або Містичні обставини політичної справи [рецензія на роман Андрія Кокотюхи «Таємне джерело»]. URL : <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2013/08/24/095605.html>.
22. Філоненко С.О. «Київський» ретро-детектив: репрезентація радянського минулого. *Наукові праці: наук.-метод. журнал*. Т. 141. Вип. 128. Філологія. Літературознавство. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. С. 106–112.
23. Філоненко С.О. «Львівський» цикл ретродетективів Андрія Кокотюхи як авторський проект. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія : філологія : зб. наук. ст. / гол. ред. В. А. Зарва. Бердянськ : БДПУ, 2015. Вип. 7. С. 180–186.

24. Харлан О.Д. Розвиток жанру ретродетективу в сучасній європейській літературі. *Актуальні проблеми іноземної філології*: міжвуз. зб. наук. статей / відп. ред. В.А. Зарва. Донецьк: Юго-Восток, 2009. Вип. 4: Лінгвістика та літературознавство. С. 79–87.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Які версії визначення ретро-детективу Ви знаєте? Що дозволяє називати цей жанровий різновид «історичним детективом»?
2. У чому полягає новаторство Б. Акуніна як визнаного майстра ретро-детективу? Яка епоха привертає увагу автора в циклі про Ераста Фандоріна і чому?
3. Який хронотоп є типовим для української версії жанру? Чому?
4. Як розширюються жанрові характеристики межі ретро-детективу у творах Б. Коломійчука?

Семінарське заняття 10

ЖІНОЧИЙ ДЕТЕКТИВ. ТВОРИ Є. КОНОНЕНКО ТА І. РОЗДОБУДЬКО

Мета: ознайомити студентів із жіночою версією детективного жанру, визначити ступінь відображення реальної дійсності у рамках наперед визначеної сюжетної схеми; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного та проблемно-тематичного аналізу художнього тексту; формування високих естетичних смаків, загальнолюдських цінностей.

План

1. Жіноча версія детективу: теоретичний аспект.
2. Особливості творчої манери Є. Кононенко. Жанрова специфіка роману «Імітація».
3. Детективна проза І. Роздобудько. Жіночий підхід до визначення мотивів злочину у романі «Ескорт у смерть» (або іншому творі на вибір).

Завдання

1. Зробити схеми «Детектив: чоловіча та жіноча версії», «Особливості детективної прози Є. Кононенко», «Особливості детективної прози І. Роздобудько».

Література

1. Брайко О. Екзистенціальні проблеми крізь призму детективного жанру (Романи Є. Кононенко). *Слово і час*. 2008. №2. С. 48–58.
2. Волосевич І. Інтелектуальний детектив епохи постмодерну. *Книжковий огляд*. 2002. №4. URL: <http://www.web-standart.net/magaz.php?aid=3583>
3. Дубинянська Я. Євгенія Кононенко. Імітація чи метафора? URL: http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/evgeniya_kononenko_imitatsiya_chi_metafora.html.
4. Зборовська Н. Сакральне жертвопринесення чи профанне вбивство: з приводу роману Є. Кононенко «Жертва забутого майстра». *Кур'єр Кривбасу*. 2007. № 214–215. С. 369–373.
5. Зборовська Н. Феміністичний триптих Євгенії Кононенко в контексті загальноукраїнської проблематики. *Слово і час*. 2005. №6. С. 57–68.
6. Землянський А.М. Жіноча версія детективу в романі Є. Кононенко «Зрада». *Мова. Свідомість. Концепт* : зб. наук. праць / відп. ред. О.Г. Хомчак. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. Вип. 10. С. 102–105.
7. Ірванець О. Євгенія Кононенко – міс Марпл української літератури. *Україна*. 2007. №10. С. 65.
8. Карабльова О.В. Персонажі крізь соціально-культурну призму в інтелектуальному детективі Є. Кононенко «Імітація». *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 59–61.
9. Кононенко Є. Імітація. Львів : Кальварія, 2001. 186 с.
10. Логвиненко Б. «Імітація» Євгенії Кононенко. URL: <http://sumno.com/article/imitatsiya-jevgeniji-kononenko/>.
11. Ніколаєнко В.М. Роман «Імітація» Є. Кононенко як зразок детективного жанру. *Вісник Запорізького національного університету*. Філологічні науки. 2013. №2. С. 83–89.
12. Роздобудько І. Ескорт у смерть : роман. Львів : Кальварія, 2002. 143 с. : іл.
13. Руда П. Сучасний детектив : пострадянський варіант. URL: <http://lit-jarmarok.in.ua/index.php/>.
14. Смирнова Н. Жіночий детектив. *Слово і час*. 2005. №5. С. 15–21.
15. Соколовська Ю.С. Особливості гостросюжетної прози Ірен Роздобудько. URL: bdpu.org/sites/bdpu.org/files/ifsk/...2013/sokolovska.doc.
16. Соловей О. Романи Є. Кононенко: бестселери для «елітаріїв». *Слово і час*. 2003. №2. С. 58–63.

17. Старовойт Л.В. Жанрові модифікації детективу у творчості Ірен Роздобудько. URL : <http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2013/11/23.4.7.pdf>
18. Стріха М. “Імітація” Євгенії Кононенко як дзеркало доби імітацій. URL : <http://tur.kosiv.info/tourism-and-culture/192...>
19. Таранова А.О. Детектив очима жінки. *Актуальні проблеми слов'янської філології*: міжвуз. зб. наук, статей. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. Вип. XIV: Лінгвістика і літературознавство. С. 231–239.
20. Тебешевська-Качак Т. Пошуки істини як викриття імітацій. *Українська мова та література*. 2002. №5. С. 8.
21. Титюк А.К. Жанр «жіночий детектив» в оцінках літературної критики. URL : journals.hnpu.edu.ua/ojs/liter/article/view/1086/1092
22. Філоненко С. Гендерний аспект в дослідженні детективного жанру. *Теорія літератури: актуальні проблеми сучасної науки*: зб. науч. статей. Барнаул: АлтГПА, 2009. С. 91–99.
23. Філоненко С. Детектив зі смаком лимонаду [рецензія на роман Ірен Роздобудько «Подвійна гра в чотири руки»]. URL: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2015/07/10/072939.html>.
24. Філоненко С. Кривавий водевіль на палубі: формула історичного детективу в романі Ірен Роздобудько «Подвійна гра в чотири руки». *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: філологія: зб. наук. ст. / гол. ред. В.А. Зарва. Бердянськ: БДПУ, 2014. Вип. 6. С. 230–235.
25. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр: монографія. Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2011. 432 с.
26. Харчук Р.Б. Сучасна українська проза. Постмодерний період. К., 2008.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Які специфічні риси жіночої прози виділяють літературознавці?
2. Як вони впливають на трансформацію детективного жанру?
3. Що спричинило неоднозначність визначення жанру роману Є. Кононенко «Імітація»? Чи відчутний у творі чисто жіночий підхід до розв'язання загадки?
4. Визначте особливості детективної прози І. Роздобудько. Що лежить в основі детективної інтриги письменниці?

Тема для самостійного опрацювання №4

АРТ-ДЕТЕКТИВ

Мета: ознайомити із жанровим різновидом арт-детективу, пояснити критерії його вирізнення в «гібридних» творах; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу твору; виховувати любов до слова, високі естетичні смаки, розширювати кругозір.

План

1. Поняття «гібридні жанри».
2. Різновид арт-детектива. Причини популярності жанру.
3. Ідейно-художній аналіз одного із творів (А. Перес-Реверте «Фламандська дошка», Д. Брайн «Інферно», В. Лис «Графиня», Й. Пірс та ін.)

Література

1. «Гібридні» жанри сучасної української літератури. URL : http://grinch-home.at.ua/load/prezentaciji/teorija_literaturi/gibridni_zhanri_suchasnoji_ukrajinskoji_literaturi/77-1-0-343.
2. Гура Н.П., Лисак Ю.В. Поліжанровість сучасного детективу на матеріалі роману А. Переса-Реверте «Фламандська дошка». *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 38–40.
3. Жила О. Графиня та художник [Рец. на: Володимир Лис. Графиня. – Луцьк: Твердиня, 2010. – 188 с.]. URL : http://vsiknygy.net.ua/shcho_rochytaty/review/18259/.
4. Землянська А.В. «Гібридизація» жанру в сучасній масовій літературі (на матеріалі романів А. Переса-Реверте «Фламандська дошка» та Є. Кононенко «Жертва забутого майстра»). *Українська література в загальноєвропейському контексті*: монографія / за ред. Т.М. Шарової та А.В. Землянської. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2020. С. 92–105.
5. Каминская Ю. Детектив Артуро Переса-Реверте «Фламандская доска». URL : <http://2queens.ru/Articles/Biblioteka-Sovremennaya-literatura/Detektiv-Arturo-PeresaReverte-Flamandskaya-doska.aspx?ID=478>
6. Лис В. Графиня. Луцьк : Твердиня, 2010. 188 с.
7. Перес-Реверте А. Фламандская доска. СПб. : Азбука, 2001.
8. Полинченко В. «Инферно» Дена Брауна как путеводитель для «чайников». URL : <http://gazeta.zn.ua/CULTURE/inferno-dena-brauna-kak-putevoditel-dlya-chaйnikov-.html>.
9. Рецензия на книгу Дэна Брауна «Инферно». URL : <http://leisureblog.ru/inferno/>.

10. Фасоля Т. Шосте коло успіху Дена Брауна. URL : <http://litakcent.com/2013/05/29/shoste-kolo-uspihu-dena-brauna/>.
11. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011.
12. Шах Фрейду. «Фламандская доска» Артуро Переса-Реверте : [рецензия]. URL : <http://chto-chitat.livejournal.com/11142360.html>.
13. Яриш Ю. Функціонування екфразису в арт-детективі В. Лиса «Графиня». *Українська література в загальноєвропейському контексті* : зб. наук. праць. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2018. Вип. 1. С. 307–311.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що означає поняття «гібридний жанр»? Наведіть приклади. Що спричиняє появу таких жанрових різновидів?
2. Чим характеризується арт-детектив? Що стає джерелом детективної інтриги у таких текстах?
3. Які найпопулярніші арт-детективи на сьогодні Ви знаєте?
4. Доведіть, що вказані в переліку творів для прочитання художні тексти є зразками арт-детективу.

Тема для самостійного опрацювання №5

ІРОНІЧНИЙ ДЕТЕКТИВ. ТВОРЧІСТЬ Д. ДОНЦОВОЇ ТА В. ІВЧЕНКА

Мета: ознайомити із жанровим різновидом іронічного детективу, творчістю Д. Донцової та В. Івченка; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу художніх текстів; виховувати високі естетичні смаки, любов до слова.

План

1. Жанрові характеристики іронічного детективу.
2. Творчість Д. Донцової:
 - особливості побудови сюжету, розробки детективної інтриги;
 - образи головних персонажів-сищиків (Євлампія Романова, Віола Тараканова, Іван Подушкін та ін.);
 - об'єкти пародіювання та висміювання у творах.
3. Цикл романів В. Івченка про Івана Карповича Підпригору: проблема жанрового визначення («Найкращій сищик імперії на службі приватного капіталу», «Стовп самодержавства, або 12 справ Івана Карповича Підпригори» та ін.).

Література

1. Демьяненко Ю. Иронический детектив в контексте современной литературы. URL : <https://www.proza.ru/2010/06/15/1485>.
2. Иронический детектив - классика жанра vs «сделаноунас». URL : <http://rusistka.livejournal.com/368688.html>.
3. Ігнатюк О.Г. Жіночий іронічний детектив у жанровій системі масової літератури. *Східнослов'янська філологія*. 2009. Вип. 14. URL : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Sfil/Lit/2009_14/st_24.pdf
4. Ігнатюк О.Г. Серйозність «масової літератури»: до питання про своєрідність жанру жіночого детективу (на основі творів О. Мариніної, Т. Устінової, Д. Донцової). *Література в контексті культури* (збірка наукових праць). Дніпропетровськ, 2008. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-text-10586.html>.
5. Іронічні детективи: специфіка жанру. URL : <http://pan-tarani.com/117079-ironichni-detektivi-specifika-zhanru.html>.
6. Панченко А. Читаем украинское: рецензия на книгу «Найкращий сищик імперії» Владислава Івченко. *Сьогодні.ua*. URL : <http://www.segodnya.ua/life/life/society/chitaem-ukrainskoe-recenziya-na-knigu-naykrashchiy-sishchik-mperevladislava-ivchenko-668332.html>.
7. Треппер Ф. Филипп Марлоу в шёлковых чулках или женоненавистничество в русском детективе? / пер. с нем. А.Я. Ярина. *Новое литературное обозрение*. №40. 1999. С. 408–420.
8. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
9. Філоненко С. Як найкращий сищик імперії пройшов крізь вогонь, воду і мідні труби: [рец. на: Владислав Івченко. Найкращий сищик імперії на службі приватного капіталу.– К.: Темпора, 2013.– 728 с.]. URL : <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2014/02/05/073033.html>.
10. Який детектив іронічний почитати? Кращі автори жіночих іронічних детективів. URL : <http://poradumo.pp.ua/cikave/58846-yakiy-detektiv-ronchniy-pochitati-krasch-avtori-zhnochih-ronchnih-detektivv.html>.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чим вирізняється іронічний детектив як жанровий різновид?
2. Що стає об'єктом іронізування (вистіювання, пародії) у творах Д. Донцової?
3. Доведіть, що романи Д. Донцової є зразками масової літератури. Чи можна вважати одним із критеріїв серійність її творів?

4. Подумайте, чи можна назвати твори В. Івченка складним синтетичним утворенням? Чому? Які жанрові різновиди поєднуються в його романах про І. Підпригору?

Тема для самостійного опрацювання №6

НУАР

Мета: ознайомити з літературою «нуару», її зразками; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу художніх текстів; виховувати любов до слова, гуманістичні цінності, формувати високі естетичні смаки.

План

1. Поняття «нуар» в літературі.
2. Витоки жанру.
3. Розвиток нуару в літературі Європи та США (Р. Макдоналд, Р. Чендлер та ін.).
4. Вітчизняна версія жанру (О. Волков, А. Кокотюха та ін.).

Література

1. Penzler O. Noir Fiction Is About Losers, Not Private Eyes. URL : http://www.huffingtonpost.com/otto-penzler/noir-fiction-is-about-los_b_676200.htm.
2. Tuttle G. What is Noir? URL : <http://noirfiction.info/what.html>.
3. Артюх А. Нуар: голос из прошлого. Об истории и теории жанра. *Искусство кино*. 2007. №5. URL : <http://kinoart.ru/archive/2007/05/n5-article18>.
4. Ёжиков С. Что такое «Нуар»? URL : <https://shkolazhizni.ru/culture/articles/16152/>.
5. Існюк І. Естетика нуару в сучасному художньому просторі України: ціннісні засади, теоретичні пошуки і мистецька практика. URL : http://journal.mandrivets.com/images/file/Isnj14_1.pdf.
6. Кокотюха А. Антологія українського детективу. Український нуар. URL: <http://www.bukvoid.com.ua/criminal/2009/08/25/071807.html>
7. Нуар (література). *Вікіпедія*. URL : [https://ru.wikipedia.org/wiki/Нуар_\(Литература\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Нуар_(Литература)).
8. Собчук О. Нуарні детективи Марека Краєвського. URL : <http://litakcent.com/2011/04/06/nuarni-detektyvy-mareka-krajevskoho/>.

9. Сучасна українська белетристика : координати “Коронації слова” : монографія / за заг. ред. С.В. Підопригори. Миколаїв : Іліон, 2014. 174 с.
10. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011.
11. Філоненко С.О. 100 відтінків чорного: нуар як жанр і стиль у сучасній масовій літературі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія : філологія : зб. наук. ст. / гол. ред. В.А. Зарва. Бердянськ : БДПУ, 2014. Вип. II. С. 24–31.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Поясніть походження жанрового визначення «нуар». Чому його також називають «крутий детектив»?
2. Розкрийте історію зародження й розвитку жанру. В яких країнах він отримав популярність?
3. Чи відрізняються зарубіжні зразки жанру від сучасних вітчизняних? Чим?

ТЕМА 5. ШПИГУНСЬКИЙ РОМАН

План

1. Жанрові характеристики шпигунського роману.
2. Зародження і генеза жанру. Сучасний стан розвитку.
3. Тематико-проблематичні вектори американського шпигунського роману.
4. Цикл романів Я. Флемінга про Джеймса Бонда. Секрети успіху «бондіани».
5. Проблема головного персонажа-шпигуна: національний герой чи звичайний злочинець на державній службі.
6. Радянський шпигунський детектив.
7. Українська версія шпигунського детективу.

Література

1. Голубь Д.А. Роман Флеминга «Казино «Рояль» и его экранизации: эстетические пересечения. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2013. №1080. Вип. 69. С. 78–85.
2. Дэш Ву. Зарождение шпионского романа. URL : <http://detectivemethod.ru/spy/birth-of-spy-novel>
3. Клутер Д. Потерянный рай шпионского романа. *Реальность фантастики*. 2006. Август. №8 (36). URL : <http://www.rf.com.ua/article/952.html>.
4. Кокотюха А. Українське минуле, нинішнє й майбутнє в шпигунському романі. *Літакцент*. URL : <http://litakcent.com/2014/09/18/ukrajinske-mynule-nynishnje-j-majbutnje-v-shpyhunskomu-romani/>
5. Норець М.В. Детективний і шпигунський роман: «клітинна» модель жанроутворення. *Культура народів Причорномор'я*. 2014. №267. С. 188–193. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/handle/123456789/92908>.
6. Норець М.В. Жанровая идентификация шпионского романа в западной литературной мысли периода «холодной» войны. *Культура народів Причорномор'я*. 2013. №262. С. 166–168.
7. Норець М.В. Шпигунський роман Джона Ле Карре у літературно-культурологічному просторі періоду «холодної війни». *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ*. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія. 2014. Вип. 28. С. 147–151.
8. Норець М.В. Шпионский роман как вариант детективного жанра в современном литературоведении. *Культура народів Причорномор'я*. 2013. №259. С. 138–140.
9. Сереченко Е.В. Мифологическое клише в фильмах про Джеймса Бонда. *Миф.ру*. 2001. URL: http://mith.ru/alb/lib/stud_bond.htm

10. Федуніна О.В., Кузнецова А.В. Советський шпiонський роман періода «оттепели»: к проблемі жанрового інваріанта. *Новий філологічний вестник*. 2008. №2. Т. 7. URL : <http://cyberleninka.ru/article/n/sovetskiy-shpionskiy-roman-perioda-ottepeli-k-probleme-zhanrovogo-invarianta>.
11. Хоста М., Верховський А. Шпiонський роман (Попытка короткого обзора). URL : http://royallib.com/book/hosta_marina/shpionskiy_roman_popitka_kratkogo_obzora.html
12. Bridgham D. Spy Fiction: The Evolution and Widening of a Genre. URL : <http://www.alekhines-gun.com/blog/spy-fiction-the-evolution-and-widening-of-a-genre/>
13. Genre Guide: Spy Fiction. URL : <http://www.yalsa.ala.org/thehub/2014/12/18/genre-guide-spy-fiction/>.
14. Spy Story. Narrative Genre. *Encyclopædia Britannica*. URL : <https://www.britannica.com/art/spy-story-narrative-genre>
15. The Encyclopedia of the Novel / Ed. by P.M. Logan. Wiley-Blackwell, 2011. P. 124–125.
16. The Spy Novel as Genre. URL : <https://cityfantasy.wordpress.com/2013/08/23/the-spy-novel-as-genre/>.
17. Vidich P. The Literary Spy Novel: Five Recommendations. URL : <https://electricliterature.com/the-literary-spy-novel-five-recommendations-5d0485f311fb#.gjdzci2fi>

Семінарське заняття 11

БРИТАНСЬКИЙ ШПИГУНСЬКИЙ РОМАН. ТВОРИ ДЖ. ЛЕ КАРРЕ

Мета: поглибити уявлення студентів про британську школу шпигунського роману і творчість класика жанру – Дж. Ле Карре; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного та проблемно-тематичного, пообразного аналізу текстів; виховувати загальнолюдські цінності, формувати громадянську культуру.

План

1. Жанр шпигунського роману в системі детективної прози.
2. Британська версія жанру. Історія розвитку.
3. Дж. Ле Карре – майстер шпигунського роману: особливості творчого методу.

4. Аксіологічні виміри прози письменника.

Завдання

1. Зробити письмовий ідейно-художній аналіз одного з творів Дж. Ле Карре.
2. Зробити цитатну характеристику одного із головних персонажів-шпигунів романів письменника.

Література

1. Bridgham D. Spy Fiction: The Evolution and Widening of a Genre. URL : <http://www.alekhines-gun.com/blog/spy-fiction-the-evolution-and-widening-of-a-genre/>
2. Genre Guide: Spy Fiction. URL : <http://www.yalsa.ala.org/thehub/2014/12/18/genre-guide-spy-fiction/>.
3. Spy Story. Narrative Genre. *Encyclopædia Britannica*. URL : <https://www.britannica.com/art/spy-story-narrative-genre>
4. The Spy Novel as Genre. URL : <https://cityfantasy.wordpress.com/2013/08/23/the-spy-novel-as-genre/>.
5. Дэш Ву. Ле Карре под пристальными взглядами. URL : <http://detectivemethod.ru/laboratory/le-carre-in-the-public-eye/>.
6. Клугер Д. Потерянный рай шпионского романа. *Реальность фантастики*. 2006. Август. №8 (36). URL : <http://www.rf.com.ua/article/952.html>.
7. Ле Карре Дж. «Шпион, выйди вон!». М. : Вагриус, 1998. 496 с.
8. Ле Карре Дж. «Шпион, пришедший с холода» / пер. с англ. А. Славинской, В. Топорова. Л. : Художественная литература, 1991. 208 с.
9. Ле Карре, Джон. Краткая литературная энциклопедия / Гл. ред. А.А. Сурков. М. : Советская энциклопедия, 1962–1978.
10. Норец М.В. Генезис жанра шпионского романа в английской литературе: монографія. Симферополь : Бизнес-информ, 2014. 364 с.
11. Норец М.В. Генезис шпигунського роману: від Р. Кіплінга до Я. Флемінга. *Культура народів Причорномор'я – Філологічні науки*: науч. журнал. Симферополь, 2013. №264. С. 34–36.
12. Норець М.В. Детективний і шпигунський роман: «клітинна» модель жанроутворення. *Культура народів Причорномор'я*. 2014. №267. С. 188–193.
13. Норець М.В. Формування жанру шпигунського роману у Англії початку ХІХ сторіччя. *Рецепція України в контексті сучасної мови та літератури*: науково-практична конференція, 25-26 грудня 2011 р.: тези доп. Дніпропетровськ, 2011. С. 61–64.

14. Норець М.В. Шпигунський роман Джона Ле Карре у літературно-культурологічному просторі періоду «холодної війни». *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ*. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія. 2014. Вип. 28. С. 147–151.
15. Норець М.В. Шпигунський роман як жанровий інваріант детективу в сучасному літературознавстві. *Современные научные исследования и инновации*. 2013. №9. URL : <http://web.snauka.ru/issues/2013/09/26481>.
16. Хоста М., Верховский А. Шпионский роман (Попытка краткого обзора). URL : http://royallib.com/book/hosta_marina/shpionskiy_roman_popitka_kratkogo_obzora.html

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Які характеристики шпигунського роману виділяють? Чим принципово цей жанр відрізняється від політичного роману чи детективної прози?
2. Який внесок у розвиток жанру зробили британські письменники? Чому саме в цій країні шпигунський роман набув значного розквіту і популярності?
3. Що визначило популярність творів Дж. Ле Карре? Які явища політичного життя стають об'єктом його мистецької уваги?
4. Яким постає образ шпигуна у романах Дж. Ле Карре? Чи він відповідає типовим уявленням про секретних агентів у масовій культурі?

Тема для самостійного опрацювання №7

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ШПИГУНСЬКОГО РОМАНУ

Мета: розглянути умови і шляхи розвитку українського шпигунського роману; розвивати вміння й навички аналізу і синтезу, жанрово-стилістичного і тематико-проблематичного аналізу художніх текстів; формувати високі естетичні смаки, виховувати патріотичні почуття, активну громадянську позицію.

План

1. Історія розвитку жанру в Україні.
2. Радянський шпигунський роман (Ю. Дольд-Михайлик, Р. Самбук та ін.)
3. Художні візії сучасності й майбутнього у романах С. Постолювського.

Література

1. Бондар-Терещенко І. Роман про український моссад [рец. на: Сергій Постолювський. *Ворог, або Гнів Божий*. – Х.: Фоліо, 2016. – 348 с.]. URL : <http://tsn.ua/blogi/themes/books/roman-pro-ukrayinskiy-mossad-810685.html>.
2. Дольд-Михайлик Ю.П. І один в полі воїн. Тернопіль : Богдан, 2011. 744 с.
3. Землянська А.В. Категорії героїчного / брутального в шпигунському романі С.Постолювського «Ворог, або Гнів Божий». *Троянди й виноград: феномени естетичного і прагматичного в літературі та культурі*: [зб. наук. праць (Бердянськ, 27–28 вересня 2018 р.)] / гол. ред. О.П.Новик. Бердянськ: БДПУ, 2018. С. 70–72.
4. Землянська А.В., Землянський А.М. Образ шпигуна в романі С.Постолювського «Ворог, або гнів Божий» – герой чи злочинець? *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2019. №3 (55). С. 266–274.
5. Землянська А.В., Землянський А.М. Шпигунство як змагання (на матеріалі сучасного українського шпигунського роману). «*Citius, Altius, Fortius!*»: феномен спорту в літературі та культурі»: [зб. наук. матеріалів конференції (Бердянськ, 24–25 вересня 2020 р.)] / [гол. ред. О. П. Новик]. Бердянськ : БДПУ, 2020. С. 55–58.
6. Кокотюха А. Українське минуле, нинішнє й майбутнє в шпигунському романі. URL : <http://litakcent.com/2014/09/18/ukrajinske-mynule-nynishnje-j-majbutnje-v-shpyhunskomu-romani/>.
7. Нарівська В. Детективний жанр і «естетика актуальності» (роман Юрія Дольд-Михайлика «І один у полі воїн»). URL : irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?..
8. Сергій Постолювський: негідники живуть довше і успішніше [розмову вела С. Дорош]. URL : http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2012/11/121107_postolovsky_interview_book_sd.shtml.
9. Сергій Постолювський: це геополітична битва за Україну [розмову вів А. Шудря]. URL : http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/11/141111_postolovskiy_book_2014_interview_as.
10. Федюк Т. Детективна антиутопія [рец. на книгу: Сергій Постолювський. *Остання справа полковника Принципа*. - Київ: Самміт-Книга, 2014.]. URL : http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/11/141120_book_2014_review_postolovsky_fedyuk.
11. Філоненко С. До Росії з ненавистю: українська версія шпигунського роману [рец. на: Сергій Постолювський. *Ворог, або Гнів Божий* / С. Постолювський. – Харків: Фоліо, 2016. – 348 с.].

URL : <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2017/01/29/110944.html>.

12. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс/гендер/жанр. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2011. 432 с.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чи доцільно говорити про український шпигунський роман як окремий жанр вітчизняної літератури?
2. Хто з радянських письменників вважається майстром шпигунського роману? Які теми розроблялись на цьому етапі розвитку жанру в Україні?
3. Як змінилось тематико-проблематичне поле українського шпигунського роману на сучасному етапі? Обґрунтуйте свою відповідь прикладами з творів С. Постолювського.

ТЕМА 6. ХОРРОР

Семінарське заняття 12

ХОРРОР ЯК ЖАНР МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ. ТВОРЧІСТЬ Г.Ф. ЛАВКРАФТА

Мета: дати уявлення про типові ознаки літератури жахів, ознайомити із творчістю Г.Ф. Лавкрафта як класика хоррору в мистецтві слова; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу художнього тексту, аналізу й синтезу; формувати уявлення про основні морально-етичні категорії, виховувати загальнолюдські цінності.

План

1. Жанрові характеристики хоррору.
2. Готичні традиції у літературі жахів.
3. Г.Ф. Лавкрафт як зачинатель хоррору: особливості творчого методу.
4. Стан розвитку жанру в українській літературі.

Завдання

1. Зробити жанрово-стилістичний аналіз одного із творів Г.Ф. Лавкрафта (письмово).
2. Підготуйте доповідь: «Основні тенденції розвитку хоррору в західноєвропейській літературі».

Література

1. Бережной С. Король Страны Сновидений (Часть 1). URL : <http://barros.rusf.ru/article142.html>.
2. Горовец Е. Лавкрафт – исследователь аутсайда. URL : <https://fantlab.ru/article384>. – Лаборатория фантастики.
3. Завара Сашко. Жах, що летить на крилах ночі, або Навіщо нам зібрання творів Лавкрафта. URL : http://vsiknygy.net.ua/shcho_rochytaty/review/44619/.
4. Завара Сашко. Найшов Лавкрафт на Кінга. URL : <http://vsiknygy.net.ua/reportage/47597/>.
5. Колісник Т. Ольга Мігель – кіровоградка, яка творить український хоррор. URL : <http://persha.kr.ua/news/48944-olga-migel-kirovogradka-yaka-tvorit-ukrayinskij-horror.html>.
6. Лавкрафт Г.Ф. Повне зібрання прозових творів. Т. I. К. : Видавництво Жупанського, 2016. 448 с.
7. Література ужасов. *Вікіпедія*. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/Литература_ужасов.

8. Павлов А. FAQ: Теория хоррора. 5 фактов об академических исследованиях жанра хоррор в кинематографе. URL : <https://postnauka.ru/faq/35039>.
9. Пасько І.В. Роман «Хліб із хрящами» М. Бриниха як спроба українського зомбі-горору. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 126–128.
10. Украинский хоррор 2009 : антологія / сост. Генрі Лайон Олді. Х. : Фоліо, 2008. 384 с.
11. Фейг-мл. К.У., Джоши С.Т.Г.Ф. Лавкрафт: жизнь и творчество. URL : <https://fantlab.ru/article385>.
12. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення літературі хоррору. Які риси жанру є визначальними?
2. Як традиції готичної літератури відображені в літературі жахів?
3. Які риси особистості і соціуму викриваються майстрами хоррору?
4. Що визначає творчий метод Г.Ф. Лавкрафта? Як його творчість вплинула на подальший розвиток жанру?
5. Чи можна говорити про існування українського хоррору? Яку роль відіграють в його формуванні містика і народні уявлення про світ?

Тема для самостійного опрацювання №8

ТВОРЧІСТЬ С. КІНГА

Мета: ознайомити студентів із різножанровою творчістю С. Кінга, визначити особливості творчого методу митця у жанрі хоррору; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу художніх текстів; формувати естетичні смаки.

План

1. Особливості творчого методу С. Кінга.
2. Романи жахів: тематика, стилістичні особливості, типові образи («Воно», «Кладовище домашніх тварин» та ін.) .
3. Оригінальність автора у жанрі хоррору.

Література

1. Кінг С. Кладовище домашніх тварин / пер. В. Полякова. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. 400 с.

2. Тлеупова А.М. Художественное своеобразие произведений С. Кинга. *Филология и лингвистика в современном обществе: материалы Междунар. Науч. Конф. (г. Москва, май 2012 г.)*. М.: Ваш полиграфический партнер, 2012. С. 45–47.
3. Шафиева У.Н. Единство фантастики и реальности в творчестве Стивена Кинга : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.03. Баку, 2004. 26 с. URL : <http://cheloveknauka.com/v/492235/a#?page=26>.
4. Попов Д.А. Творчество Стивена Кинга как художественное воплощение психоаналитических идей. *Мир науки, культуры, образования*. 2014. №2 (45). С. 281–284.
5. Чіабаттарі Дж. Стівен Кінг – видатний письменник чи попса? URL : http://www.bbc.com/ukrainian/vert_cul/2016/02/160219_vert_cul_is_stephen_king_a_great_writer_vp.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. У яких жанрах працює С. Кінг?
2. Як критики і читачі пояснюють феномен його успіху протягом багатьох років?
3. Які традиції автор продовжує чи порушує у жанрі хоррору?
4. Розкрийте тематичну палітру творів С. Кінга.
5. Яке співвідношення вигадки та відображення реальної дійсності, соціальних проблем у творах митця означеного жанру?

ТЕМА 7. ТРИЛЕР ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

План

1. Жанрові особливості трилера.
2. Історія розвитку жанру.
3. Жанрові різновиди та їх представники у зарубіжній літературі.
4. Розвиток жанру в Україні.

Література

1. Genre: Thriller. URL : <http://www.illiterarty.com/genre-thriller>
2. Thriller/Suspense Subgenres. URL : <http://www.cuebon.com/ewriters/Tsubgenres.html>
3. Дьякова Т.В. Характеристика жанра «триллер» и его поджанры. *Lingua mobilis*. 2013. №5(44). С. 32–36.
4. Кідрук: сучасній українській літературі бракує жанрових книг [Розмову вів Б. Ковальчук]. URL : <http://obozrevatel.com/interview/14739-maksim-kidruk.htm>.
5. Кіщук Ю. Кідрук: змінюючи реальність та літературу. URL : <http://terytoriya.com.ua/index.php/rekomendatsiji/kidruk-zminuyuchi-realnist-ta-literaturu/>.
6. Кокотюха А. Український детективний андеграунд. *Друг читача*. 2008. 29.04. URL : http://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/overview/313/.
7. Костецька Л.О. Жанр трилера в творчості М. Кідрука. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського*. Філологічні науки (літературознавство). 2015. Жовтень. №2 (16). С. 133–137.
8. Лілік О.О. Модифікації жанру трилера у творчості Макса Кідрука: матеріали і рекомендації до вивчення студентами-філологами. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 97–99.
9. Мельник Р. “Бот” Максима Кідрука – тестуємо український техно-трилер. URL : <https://rommelnyk.wordpress.com/2012/10/17...>
10. Орехова О.І. Міждисциплінарний підхід до визначення кінематографічного жанру «трилер». *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 4. С. 202–205.
11. Охріменко А.С. Трилер як тип тексту: теоретичний аспект. *Мова і культура*. 2011. № 145. С. 394–401.
12. Поліна Кулакова: Сюжет роману мені наснився [Розмову вела Л. Тугай]. URL : <http://discursus.com.ua/news/2014/08/22/61/>.
13. Триллер как жанр литературы? URL : <https://www.livlib.ru/forum/post/5628-triller-kak-zhanr-literatury-nuzhna-pomosch-livlibovtsev-golosovanie>.

14. Триллер. *Вікіпедія*. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D1%80>.
15. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011.

Семінарське заняття 13

МІСТИЧНИЙ ТРИЛЕР

Мета: поглибити знання студентів про жанр трилера та його різновиди, довести «гібридний» характер містичного трилера, особливості його розвитку в Україні; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу художнього тексту; формувати високі естетичні смаки, загальнолюдські цінності.

План

1. Жанрові характеристики містичного трилера. Поняття «гібридний» жанр.
2. Історія формування і розвитку жанру. Західноєвропейські зразки.
3. Український містичний трилер.
4. Роман Дари Корній і Тали Владмирової «Зозулята зими» як зразок «гібридного» жанру.

Завдання

1. Зробити схему «Жанрова специфіка роману «Зозулята зими».
2. Підготуйте доповідь: «Готичні елементи у містичному трилері (на прикладі конкретного твору)».

Література

1. Вещикова О. Категорія містичного: науковий дискурс і репрезентація в сучасній прозі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Філологія». Вип. 76. С. 129–133.
2. Дьякова Т.В. Характеристика жанра «триллер» и его поджанры. *Lingua mobilis*. 2013. №5(44). С. 32–36.
3. Землянська А.В. Особливості часопростору містичного роману Дари Корній і Тали Владмирової «Зозулята зими». *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа*: [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 55–57.

4. Кицак Л.В. Український фольклор у романах Дари Корній. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа*: [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 67–69.
5. Корній Дара, Владмирова Тала. *Зозулята зими*: роман / передм. Г. Пагутяк. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. 368 с.
6. Макгаф С. Острюсюжетные жанры и их специфика. URL: http://zhurnal.lib.ru/m/makgaf_s/a1-1.shtml.
7. Пагутяк Г. Діти на снігу. *Корній Дара, Владмирова Тала. Зозулята зими*. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. С. 5–6.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що таке «гібридний» жанр? Що свідчить про еkleктичний характер містичного трилера як жанрового різновиду?
2. Як народна містика використовується в українському містичному трилері? Наведіть приклади з твору Дари Корній і Тали Владмирової.
3. Чи можна віднести твір «Зозулята зими» до «гібридних жанрів»? Обґрунтуйте свою думку.
4. Які риси містичного трилера наявні у творі?

Тема для самостійного опрацювання №9

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРИЛЕР. ТВОРЧІСТЬ П. ГОУКІНЗ

Мета: дати уявлення про різновид психологічного трилера, ознайомити студентів із бестселером П. Гоукінз; розвивати вміння і навички аналізу художнього тексту; формувати естетичні смаки, виховувати самоповагу, цілеспрямованість, турботу про інших, соціальну поведінку.

План

1. Психологічний трилер як жанровий різновид.
2. Історія формування, основні представники.
3. Художні особливості роману П. Гоукінз «Дівчина у потягу».

Література

1. Гоукінз П. *Дівчина у потягу*: роман / пер. з англ. І. Паненко. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 320 с.

2. Груша Я. «Дівчина у потягу» Пола Гоукінз: чому романом британки зачитується весь світ. URL : <http://www.theinsider.ua/art/divchina-u-potyagu-poli-khokins-chomu-romanom-britanki-zachituyetsya-ves-svit/>.
3. Завозова А. «Дівчушка в поезде»: чому триллер британской журналістки став бестселлером года. URL : <https://daily.afisha.ru/archive/vozduh/books/devushka-v-poezde/>.
4. Пола Хокинс – «Дівчушка в поезде»: рецензія. URL : <https://redrumers.com/2015/06/18/the-girl-on-the-train-book/>.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чим вирізняється різновид психологічного трилера?
2. За рахунок чого вибудовується у творах цього жанру інтрига?
3. Як читачі і критики пояснюють успіх роману П. Гоукінз «Дівчина у потягу»?
4. Поясніть, чому головною героїнею твору письменниця зробила саме алкоголичку.
5. Як авторка використовує прийом ретардації? Чи сприяє це загостренню інтриги у творі?
6. Чи можна говорити про еkleктику жанрів у романі? Чому?

ТЕМА 8. МЕШАП-ЛІТЕРАТУРА

Семінарське заняття 14

МЕШАП ЛІТЕРАТУРА

Мета: ознайомити з явищем мешап-літератури та її типовими зразками; розвивати вміння й навички компаративного аналізу; формувати високі естетичні смаки, культурні цінності.

План

1. Явище мешап-літератури та його характеристики.
2. Причини популярності жанру.
3. Рецепція романів Дж. Остін у сучасній масовій літературі.

Завдання

1. Знайдіть і выпишіть реакцію читачів і критиків на зразки мешап-літератури.

Література

1. Адамович М. Юдифь с головой Олофрена: псевдоклассика в русской литературе 90-х. *Новый мир*. 2001. №7. С. 165.
2. Гурдуз А. Мешап-проза : історія гри з історією. URL: <http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2013/12/12.pdf>
3. Невский Б. Литературный секонд-хенд. Мешап – дитя нового века. *Мир фантастики*. 2011. №12. С. 58–63.
4. Ніколова О.О., Кравченко Я.П. Специфіка україномовної мешап-прози (на тлі американо-європейської традиції). *Вісник Запорізького національного університету*. Філологічні науки. 2021. №2. С. 189–194.
5. Остин Дж., Уинтерс Б.Х. Разум и чувства и гады морские / пер. з англ. Н. Гайдаш. М. : Астрель, 2010. 448 с.
6. Остин Дж., Грем-Сміт С. Гордість і упередження і зомбі / пер. з англ. Р. Свято, Я. Стріха. К. : Основи, 2016. 296 с.
7. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011.
8. Філоненко С.О. Джейн Остін, зомбі та гігантські восьминоги: пригоди класики в меш-ап-романах. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П.Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 168.
9. Філоненко С.О. Художній діалог із класикою (проблеми рецепції романів Джейн Остін у сучасній масовій культурі). *Studia metodologica*: Новітня теорія літератури і проблеми літературної

антропології. Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. Вип. 24. С. 126–132.

10. Черный И.В. Жанровая специфика романа Г.Л. Олди «Шерлок Холмс против марсиан». *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2015. №1152. Вип. 72. С. 191–195.
11. Murphy J. Remix Culture and the Literary Mashup. URL : <https://www.alluvium-journal.org/2013/03/26/remix-culture-and-the-literary-mashup>.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що означає поняття «мешап-література»? Які зразки жанру Ви знаєте?
2. Що надає популярності подібним художнім текстам?
3. Подумайте, наскільки органічно влітають елементи хоррору у твори Дж. Остін? Чому?

ТЕМА 9. ЛІТЕРАТУРА ФЕНТЕЗІ ТА ЇЇ РІЗНОВИДИ

План

1. Жанрові характеристики.
2. Історія зародження й розвитку жанру.
3. Жанрові різновиди та їх представники у світовій літературі.
4. Причини популярності.

Література

1. Архіпелаг фентезі. Зарубіжна література на межі ХХ–ХХІ ст. : [огляди, рецензії]. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2006. №12. С. 54–56.
2. Деркачова О., Үшневич С. Літературна казка Великобританії. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. 85 с.
3. Дубинянська Я. Під ворожим прапором фентезі. URL: <http://litakcent.com/2011/04/13/pid-vorozhym-praporom-fentezi>.
4. Леоненко О.С. Жанр фентезі в українській прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Черкаси, 2010. 22 с.
5. Семёнов Д. Жанры фантастики и фэнтези. URL : <https://www.proza.ru/2008/12/14/116>.
6. Ситник Н.В. Фентезі, чарівна казка, наукова фантастика: типологічні подібності і відмінності. *Жанри і жанрові процеси в історико-літературній перспективі* : колективна монографія / за ред. проф. О.В. Кеби. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2012. С. 137–154.
7. Тіхоненко С. Фентезі як один із шляхів формування постмодерністського мислення. *Зарубіжна література в школах України*. 2010. №5. С. 43–48.
8. Трокай А. Фантастика і фентезі в сучасній українській літературі. *Бібліотечна планета*. 2010. №2. URL : <http://avtura.com.ua/review/767/>.
9. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011.
10. *Historical Dictionary of Fantasy Literature* / Ed. by B. Stableford. – Lanham, Maryland; Toronto; Oxford : 2005. – 499 p.

Семінарське заняття 15

СЛОВ'ЯНСЬКЕ ФЕНТЕЗІ. ТВОРЧІСТЬ М. СЕМЕНОВОЇ

Мета: поглибити уявлення про сутність літератури фентезі та її жанрові різновиди, ознайомити із творчістю представниці слов'янського фентезі М. Семеновою; розвивати вміння й навички типологічного, порівняльно-історичного, жанрово-композиційного аналізу художніх

текстів; формувати високі естетичні смаки, загальнолюдські цінності, виховувати гуманізм.

План

1. Основні характеристики слов'янського фентезі.
2. Традиційні міфологічні структури у фентезійній літературі слов'янських країн.
3. Проза М. Семенової: особливості творчої манери.
4. Серія романів про Вовкодава: тематика, проблематика, художні особливості.
5. Екранізація творів М. Семенової: за і проти.

Завдання

1. Зробіть цитатну характеристику Вовкодава з будь-якого роману серії.
2. Випишіть відгуки читачів і критиків про творчість М. Семенової та екранізації її книг.

Література

1. Анализ трилогии Марии Семеновой «Волкодав». Своеобразие романов Марии Семеновой. URL : <http://www.litguide.ru/liconts-919-1.html>.
2. Дворецька Є. Конан у жупані. Трохи про долю слов'янської фентезі. *Книжковий огляд*. 2004. №4. С. 62–66.
3. Калениченко Н.О. Сказка ложь... (русская народная волшебная сказка и былина в прочтении современного славянского фэнтези) *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2015. №1152. Вип. 72. С. 191–195.
4. Карелин А. Конец пятикнижия [Рец. на: Мария Семенова «Волкодав: Самоцветные горы»]. *Мир фантастики*. 2004. №5. URL : <http://old.mirf.ru/Reviews/review764.htm>.
5. Клещенко Е. Легенды вырастают из травы. Заметки о прозе Марии Семеновой. *Белый Тезис: интернет-журнал*. 1997. Сентябрь. URL : <http://semenova.olmer.ru/stat/stat2.shtml>.
6. Мария Семёнова и «те же». *Сегодня*. 1999. 21.08. №156 (411). URL : <http://www.segodnya.ua/oldarchive/dd41b93cc8bd3ec7c22567d80078cb4e.html>.
7. Мария Семёнова о том, как пропал Волкодав [Беседовала А. Бондарева]. URL : http://rara-rara.ru/menu-texts/mariya_semenova_o_tom_kak_propal_volkodav.
8. Семёнова М. Волкодав : роман. М. : ООО «Издательство АСТ» ; СПб. : Terra–Азбука, 2004. 571, [5] с.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чим вирізняється слов'янське фентезі? Які типові фольклорно-міфологічні структури воно використовує у своїй практиці?
2. Як трансформуються фольклорні образи у сучасній літературній обробці в зразках фентезі? Наведіть конкретні приклади.
3. Схарактеризуйте образ Вовкодава із творів М. Семенової. Яких характеристик він набуває протягом циклу?
4. Як часопростір творів про Вовкодава відображає уявлення про світ слов'янських народів?

Семінарське заняття 16

УКРАЇНСЬКЕ ФЕНТЕЗІ ТА ЙОГО РІЗНОВИДИ

Мета: поглибити уявлення студентів про словянське фентезі та його різновиди, розкрити умови формування й розвитку жанру в Україні; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного та пообразного аналізу художнього тексту; формувати високі естетичні смаки, загальнолюдській та культурні цінності.

План

1. Історія зародження і розвитку фентезі в Україні.
2. Різновиди вітчизняного фентезі.
3. Творчість Сімони Вілар, В. Арєнєва та ін.

Завдання

1. Зробіть інфографіку «Жанрове розмаїття українського фентезі».
2. Підготуйте доповідь «Українське фентезі у світовому літературному процесі».

Література

1. Вілар Симона. Вєдьма. X. : Книжний Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2006. 320 с.
2. Дворецька Є. Конан у жупані. Трохи про долю слов'янської фентезі. *Книжковий огляд*. 2004. №4. С. 62–66.
3. Кицак Л.В. Український фольклор у романах Дари Корній. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 67–69.
4. Леоненко О.С. Жанр фентезі в українській прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Черкаси, 2010. 22 с.

5. Філоненко С. Масова література в Україні : дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
6. Дубинянська Я. Під ворожим прапором фентезі. URL : <http://litakcent.com/2011/04/13/pid-vorozhym-praporom-fentezi>.
7. Логвіненко Н. Сучасне українське фентезі: формування змісту поглибленого вивчення національної літератури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2013. №6. С. 36.
8. Трокай А. Фантастика і фентезі в сучасній українській літературі. *Бібліотечна планета*. 2010. №2. URL : <http://avtura.com.ua/review/767/>.
9. Філоненко С. О. Леді, королі і хрестоносці: формула «середньовічного романсу» у творах Сімони Вілар. *Актуальні проблеми іноземної філології: лінгвістика та літературознавство* : міжвуз. зб. наук. ст. ; гол. ред. В.А. Зарва. Бердянськ : БДПУ, 2012. Вип. VII. Ч. 1. С. 205–215
10. Філоненко С. Меч, кинджал, корона і серце: романтична версія Третього хрестового походу [рец. на роман Сімони Вілар «Лазарит»]. URL : <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2013/12/17/072719.html>. – Буквоїд.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Які передумови формування й розвитку фентезі в Україні?
2. Чи можна говорити про його успіх у вітчизняного читача? А зарубіжного? Доведіть конкретними фактами.
3. Схарактеризуйте творчий метод Сімони Вілар. Чи можна її назвати українською М. Семеновою? Чому?
4. Визначте тематико-проблематичні обрії прози В. Арєнєва. Як його художній хронотоп пов'язаний з уявленнями давніх словян про світ?

Семінарське заняття 17

МІСЬКЕ ФЕНТЕЗІ. ТВОРЧИСТЬ ДАРИ КОРНІЙ

Мета: розширити уявлення про розвиток українського фентезі та його різновиди, ознайомити з різновидом міського фентезі у творчості Дари Корній; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного і композиційного аналізу художнього тексту; формування високих естетичних смаків, загальнолюдських цінностей.

План

1. Характеристика міського фентезі.

2. Проза Дари Корній: жанрово-стильова специфіка.
3. Художні особливості роману «Гонихмарник» та інших зразків прози мисткині.

Завдання

1. Зробити буктрейлер до одного з творів Дари Корній.
2. Зробити схему «Особливості творчого методу Дари Корній»

Література

1. Гурдуз А. Міфопоетика роману Дари Корній «Щоденник Мавки». *Studia methodologica* : зб. наук. праць пам'яті д-ра філол. наук, проф., акад. Академії вищої школи України Р. Гром'яка. Тернопіль : Наук.-ред. відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. Вип. 40. С. 318–323.
2. Гурдуз А. Роман Дари Корній «Гонихмарник»: місце в мистецькому контексті з погляду традиції й новаторства. *Українознавчий альманах* / ред. кол. : М.І. Обушний (відп. ред.) та ін. К. ; Мелітополь. 2012. Вип. 9. С. 229–235.
3. Гурдуз А.І. «Крила кольору хмар» Дари Корній і Тали Владмирової: проблеми традиції й новаторства в романі. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність* : зб. наук. пр. / гол. ред. С.І. Ковпик. Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворіз. нац. ун-т», 2015. Вип. 6. С. 19–28.
4. Гурдуз А.І. Метагероїня романів Дари Корній. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)*. 2015. Жовтень. №2 (16).
5. Гурдуз А.І. Міжкультурний діалог як проблема українського фентезі ХХІ століття. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського* : зб. наук. пр. Сер. : Філологічні науки (літературознавство) / гол. ред. В.Д. Будак, гол. ред. сер. О.С. Філатова. Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2014. Вип. 4.14 (111). С. 63–69.
6. Гурдуз А.І. Міфопоетика “жіночого” містичного любовного роману першого десятиліття ХХІ століття в Україні. *Науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки*. 2014. Вип. 4.13. С. 61–67.
7. Корній Дара, Владмирова Тала. Крила кольору хмар : роман / передм. Т. Белімової. Х. : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2015. 320 с.
8. Корній Дара. Гонихмарник / передм. Люко Дашвар. Х. : Клуб сімейного дозвілля, 2010. 336 с. : іл.
9. Корній Дара. Щоденник Мавки : роман. Х. : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2014. 304 с.

10. Леоненко О.С. Жанр фентезі в українській прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Черкаси, 2010. 22 с.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чим вирізняється різновид міського фентезі? Наведіть приклади зі світової літератури.
2. Як організовано часопростір таких художніх текстів? Які провідні топоси можна визначити в зарубіжних / українських версіях жанру?
3. Розкрийте жанрово-тематичне розмаїття прози Дари Корній. Що дозволяє об'єднувати її різні за жанровими показниками і тематикою твори під загальною назвою «фентезі»?
4. Проаналізуйте роман «Гонимарник» як зразок українського міського фентезі.

Тема для самостійного опрацювання №10

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКЕ ФЕНТЕЗІ. ТВОРЧІСТЬ ДЖ.Р. ТОЛКІЄНА ТА ДЖ.К. РОУЛІНГ

Мета: закріпити знання про жанр фентезі, його особливості та розвиток у Західній Європі, ознайомити із творчістю найвідоміших майстрів фентезі; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного аналізу художніх текстів; формувати високі естетичні смаки, виховувати загальнолюдські цінності.

План

1. Характеристика західноєвропейського фентезі.
2. Особливості творчого методу Дж.Р. Толкієна.
3. «Володар Перснів» як зразок епічного фентезі.
4. Серія романів Дж.К. Роулінг про Гаррі Поттера: тематика, проблематика, художні особливості.

Література

1. Архіпелаг фентезі. Зарубіжна література на межі ХХ–ХХІ ст. : [огляди, рецензії]. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2006. №12. С. 54–56.
2. Баркова А.Л. Феномен романа «Властелин колець». URL: <http://mith.ru/alb/tolkien/phenomen.htm>.

3. Бойницький В. Міфологічний всесвіт професора Толкіна. *Зарубіжна література*. 1997. №4. С. 2.
4. Василенко А. Середземелля – всесвіт, створений Толкієном. *Дайджест*. 2004. №1-2. С.140–142.
5. Деркачова О., Ушневич С. Літературна казка Великобританії. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. 85 с.
6. Завадська В.В. За міфологічними законами: Спроба аналізу творів Дж.Р.Р. Толкіна „Хобіт, або туди й назад” та „Володар кілець”. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2003. №5. С. 52–55.
7. Захваткин А.В. Христианское и языческое в произведениях Дж.Р. Толкиена «Властелин колец» и «Сильмариллион». URL : http://psujourn.narod.ru/vestnik/vyp_3/zahv_tolk.html.
8. Коваленко О.Ю. Волшебное-фантастическое и реально-бытовое в структуре романов Дж.К. Ролинг о Гарри Поттере. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2006. №727. Вип. 47. С. 213–217.
9. Маклаков И.А. Специфические особенности жанра фэнтези в творчестве Д. Толкина. *Научный журнал КубГАУ*. 2013. №87 (03). URL : <http://ej.kubagro.ru/2013/03/pdf/48.pdf>.
10. Нолданел Н. Проблема жанра “Властелина колец» Дж.Толкіна. URL : <http://www.kulichki.com/tolkien/arhiv/manuscr/nelvende.shtml>.
11. Толкієн Дж.Р.Р. Володар Перснів: Хранителі Персня. Х. : Фоліо, 2003. 432 с.
12. Хайдер Т.В., Хайдер Є.М. Структурно-композиційні та сюжетно-тематичні особливості жанру фентезі в європейських літературах (на матеріалі творчості Дж.Р.Р. Толкіна та А. Сапковського). *Літературознавчі студії*. 2009. №9. С. 434–441.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Які особливості жанру фентезі вирізняють його західноєвропейську версію?
2. У чому полягає особливість епічного фентезі?
3. Як твір «Володар Перснів» вписується в естетичну програму Дж.Р. Толкієна? Схарактеризуйте його Середзем'я.
4. У чому полягає неоміфологізм у творі письменника?
5. Випишіть відгуки читачів та критиків за кордоном (бажано іноземною мовою) на серію творів про Гаррі Поттера. На що вони звертали уваги в своїх оцінках?
6. Визначте композиційні особливості романів Дж.К. Роулінг. Чи дотримується вона правил написання творів фентезі?

КОЗАЦЬКЕ ФЕНТЕЗІ

Мета: розкрити особливості жанрового різновиду в українській літературі та ознайомити із творчістю його найвідоміших представників; розвивати вміння й навички міфокритичного, жанрово-стилістичного аналізу художнього тексту та аналізу епічних творів; формувати естетичні смаки, громадянську культуру, виховувати національні й загальнолюдські цінності.

План

1. Особливості жанрового різновиду.
2. Козацьке фентезі для дітей. Творчість Т. Завітайла і Н. Тисовської.
3. Образ характерника у повісті В. Арєнєва «Бісова душа, або Заклятий скарб».

Література

1. Арєнєв В. Бісова душа, або Заклятий скарб: козацьке фентезі. К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 220 с.
2. Завітайло Т. Зброя вогню. К. : Наш час, 2007. 137 с. : іл.
3. Землянська А.В., Горбунова Ю.М. Анатомія слов'янського світу фентезі у повісті В. Арєнєва «Бісова душа, або Заклятий скарб». *Мова. Свідомість. Концепт*: зб. наук. праць / відп. ред. О.Г. Хомчак. Вип. 1. Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. С. 196–200.
4. Тисовська Н. Останній шаман: роман. К. : Наш час, 2008. 392 с.
5. Бондар-Терещенко І. Справжній козацький бойовик [рец. на: Леонід Кононович. Чигиринський сотник. – Х.: Фабула, 2016. – 354 с.]. URL : http://ru.espreso.tv/blogs/2016/07/28/spravzhniy_kozackyy_boyovyk. – Еспресо.
6. Деспаті К. Бісова душа, або Той іще скарб [рец. на: Володимир Арєнєв. Бісова душа, або Заклятий скарб: козацьке фентезі. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 220 с.]. URL : <http://www.barabooka.com.ua/bisova-dusha-abo-toj-ishhe-skarb/>.
7. Кривоніс В. Дума про Толкієна і про судьби вітчизняної фентезі. URL : <http://www.ukrfantclub.com.ua/statti/duma-pro-tolkiena-i-pro-sudbi-vitciznanoie-fentezi>.
8. Люта Г. Наталія Дев'ятко: «Про козаків і характерників в українському фентезі не писав тільки лінивий». URL : <http://ukrainka.org.ua/node/369>.
9. Романенко Л.В. Українське воїнство у фентезійній літературі. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб.

наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 141–143.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що виділяє козацьке фентезі з-поміж інших різновидів жанру?
2. Розкрийте тематико-проблематичні вектори цих творів.
3. Подумайте, чому козацьке фентезі найкраще розвинулось в дитячій літературі?
4. Які образи національного фольклору, міфології та історії найпопулярніші у творах цього жанрового різновиду?

ТЕМА 10. ЖІНОЧИЙ ЛЮБОВНИЙ РОМАН

План

1. Розмаїття жіночої прози (любовний роман, мелодрама, психологічний роман, «чикліт» тощо).
2. Визначення жанру жіночого любовного роману.
3. Особливості його формування у світовій літературі.
4. Часопросторові характеристики жанру.
5. Тематичні різновиди жіночих любовних романів. Основні представники в західноєвропейській та американській літературах.

Література

1. Бочарова О. Формула женского счастья. Заметки о женском любовном романе. *Новое литературное обозрение*. 1996. №22. URL : <http://culturca.narod.ru/Vocharova.htm>
2. Вайнштейн О. Рожева беллетристика. К. : Міленіум, 2009. 99 с.
3. Вайнштейн О. Розовый роман как машина желаний. *Новое литературное обозрение*. 1997. №22. URL : <http://culturca.narod.ru/Vains1.htm>
4. Герасименко Н. Жіноча література: чи справді «рожева»? URL : http://galynawdowychenko.com/news/2014-11-27/zhinocha_literatura_chy_spravdi_rozheva.html.
5. Кармалова Е. Мифопоэтическая основа жанров современной массовой культуры (женский любовный роман киномелодрама) и рекламный дискурс. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. Серия 9: Филология, востоковедение, журналистика. 2008. Вып. 1. С. 120–128.
6. Куява Ж. Любовні жіночі романи – лише для домогосподарок? URL : <http://sumno.com/article/lyubovni-zhinochi-romany-lyshe-dlya-domogospodarok/>.
7. Нікітіна М. Бастіони сучасної технічної довершеності (на матеріалі жіночої прози кін. ХХ – поч. ХХІ ст.). *Слово і час*. 2011. №1. С. 85–92
8. Пилипенко Г.-Г. «Жіночі романи» спровоковані життям? *Урядовий кур'єр*. 2012. 22 січня. URL : <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/zhinochi-romani-sprovokovani-zhittiam/>.
9. Раскіна О., Мартинова О. Жіночі романи. URL : <http://megasite.in.ua/125384-zhinochi-romani.html>
10. Теплюк М. Любовний роман як жанр. URL : https://vk.com/topic-8165144_27218206&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwjU5ZWig8rKAhWFVSwKHXBxDn4QFggTMAA&usg=AFQjCNGdo977XEo46ZS9RXGyJvLjjc6lAg.
11. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011

УКРАЇНСЬКИЙ ЛЮБОВНИЙ РОМАН

Мета: поглибити уявлення про жіночий любовний роман як жанр масової літератури, розглянути особливості його розвитку в Україні; розвивати вміння й навички роботи з критичними джерелами, аналізу й синтезу; формувати високі естетичні смаки, виховувати повагу до національної культурної спадщини.

План

1. Жіночий любовний роман у сучасній українській літературі.
2. Роль конкурсу «Коронація слова» у відборі художніх текстів.
3. Серія книг жанру «Серія з дельфіном».
4. Жіночий літературний клуб. Творчість Ніки Нікалео, Н. Гурницької, Г. Вдовиченко, О. Деркачової та ін.

Завдання

1. Зробити буктрейлер до одного із художніх творів, рекомендованих для прочитання до цього семінарського заняття.
2. Зробити інфографіку «Львівський жіночий літературний клуб».

Література

1. Бородіца С. Романи Галини Вдовиченко в сучасному літературному дискурсі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Літературознавство / за ред. Ткачука М.П. Тернопіль : ТНПУ, 2014. Вип. 41. С. 3–10.
2. Бочарова О. Вітчизняний жіночий любовний роман. К.: Український письменник, 2005. 115 с.
3. Вдовиченко Г. Купальниця : роман / передм. Г. Гудзьо ; відп. за вип. Н.М. Сологуб. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2012. 237, [1] с.
4. Гранецька В. ТОП-5 моїх найяскравіших книжкових відкриттів 2013 року. URL : <http://granetska.net.ua/vitilnya/novini/top-5-moix-najyaskravishix-knizhkovix-vidkrittiv-2013-roku.html>.
5. Гурницька Н. Мелодія кави у тональності кардамону: роман / передм. О. Печорної. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. 400 с. : іл.
6. Деркачова О. Коли прокинешся. Брустурів : Дискурсус, 2015.
7. Деркачова О. Крамниця щастя. Брустурів : Дискурсус, 2013. 172 с.
8. Завідняк Б. Про роман Наталії Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону». URL : <http://zolotapektoral.te.ua/bohdan->

zavidnyak-pro-roman-nataliji-hurnytskoji-melodiya-kavy-u-tonalnosti-karmadonu.html.

9. Землянська А., Лагода А. Психологічний хронотоп у жанровій структурі роману «Мелодія кави у тональності кардамону» Н. Гурницької. *Українська література від давнини до сучасності: парадигми, напрямки, проблеми* (до 105-річчя від дня народження М.Д. Бернштейна: матер. міжвиш. наук. читань. Запоріжжя, ЗНУ, 2016. С. 43–45.
10. Землянська А.В. Трансформація жанрової моделі любовного роману у творі О. Деркачової «Крамниця щастя». *Українські студії в європейському контексті*. Випуск 1: зб. наук. пр. / за ред. Т.М. Шарової. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2020. С. 65–69.
11. “Книжкова полицка” письменниці Олени Печорної. URL: http://crb.edukit.cn.ua/downloadcenter/literaturna_chernigivschina/olena_pechorna/knizhkoval_policya_olena_pechorna_rekomenduye/.
12. Лагода А., Яриш Ю., Бебешко Л. Топос Львова у романі Н. Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону». *Художні модуси хронотопу в культурно-мистецькому дискурсі*: зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. (26–27 травня 2016 р.) / ред.-упоряд. Н.Ю. Акулова. Мелітополь, 2016. С. 130–132.
13. Мельник Т. Галина Вдовиченко: «Я категорично проти війни статей». URL: <http://litakcent.com/2013/03/25/halyna-vdovychenko-ja-katehorychno-proty-vijny-statej/>.
14. Печорна О. Передмова. *Гурницька Н. Мелодія кави у тональності кардамону*: роман. Х.: Книжковий Клуб “Клуб Сімейного Дозвілля”, 2015. С. 3–4.
15. Раскіна О., Мартинова О. Жіночі романи URL: <http://megasite.in.ua/125384-zhinochi-romani.html>
16. Рецензії на роман “Мелодія кави у тональності кардамону”. URL: <https://www.livelib.ru/book/1000759479/reviews>.
17. Самохіна С. Наталія Гурницька. Мелодія кави у тональності кардамону. URL: http://svit-bibliophil.blogspot.com/2014/05/blog-post_12.html.
18. Сестри Демські. «Жіночий любовний роман». Серія з Дельфіном / Сестри Демські. URL: <http://knyhobachennia.com/?category=1&article=81>.
19. Сінченко О. Життя із присмаком кави. URL: <http://direct.gre4ka.info/blog/entry/zhyttia-iz-prysmakom-kavy>.
20. Сокова Є. Міська купальниця [Рец. на: Галина Вдовиченко. Купальниця. – КСД, Харків, 2012]. URL: <http://litakcent.com/2013/03/25/miska-kupalnycja/>.
21. Сулима Д. О. Деркачова і любовний роман. URL: <http://eressea.ru/roman/derkachova>.

22. Федоляк І. Ольга Деркачова: В житті варто цінувати деталі та миті... URL : <http://zbruc.eu/node/24260>.
23. Філоненко С.О. «Happily ever after»: містичні таємниці українського любовного роману. *Актуальні проблеми іноземної філології*: лінгвістика та літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст. / гол. ред. В.А. Зарва. Бердянськ: БДПУ, 2011. Вип. VI. Ч. 1. С. 54–65.
24. Філоненко С.О. «Серія з дельфіном»: український любовний роман як колективна жіноча фантазія. *Studia methodologica*: Філологія. Філософія / гол. ред. проф. Р.Т. Гром'як. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. Вип. 30. С. 160–168.
25. Холод К. Сага про львівське кохання [Рец. на: Наталія Гурницька. Мелодія кави у тональності кардамону. Історія забороненого кохання. – Х.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. – 400 с.]. URL : http://vsiknygu.Net.ua/shcho_pochytaty/34897/.
26. Шевченко Н. Мелодія кави у тональності кардамону – чиста насолода для душі. URL : http://knugoman.org.ua/reviews/melodiya_kavi_u_tonalnosti_kardamonu_chista_nasoloda_dlya_dushi.
27. Шокало М. Спляча Красуня та кіт-філософ [рец. на: Ольга Деркачова. Коли прокинешся. – Брустурів: Дискурсус, 2015]. URL : http://www.bbc.com/ukrainian/society/2015/11/151119_book_2015_review_shokalo_derka_chova_ms_not_ready.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чим характеризується жанр жіночого любовного роману? Як він вирізняється в контексті жіночої прози?
2. Які шляхи розвитку любовного роману в Україні? Чи можна говорити про певну літературну школу жанру?
3. Чи можна говорити, що зразки жанру в Україні відступають від його художніх канонів? Чому? Обґрунтуйте свою думку на конкретних прикладах.

Тема для самостійного опрацювання №12

ЧИКЛІТ ЯК РІЗНОВИД ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ

Мета: розкрити особливості чикліт в системі жіночої прози, ознайомити із творчістю її окремих представників; розвивати вміння й навички жанрово-стилістичного і тематико-проблематичного аналізу художнього тексту; виховувати любов до слова, загальнолюдські цінності.

План

1. Поняття «чикліт». Його місце в системі жіночої літератури.
2. Історія розвитку жанру.
3. Гендерні стереотипи й сюжетні кліше в літературі для «ціпочок».
4. Традиції жанру в книгах Г. Філдінг «Щоденник Бріджит Джонс», К. Бушнелл «Секс і місто», Маші Царьової «Московський беСтіарій. Болтовня брюнетки» та ін.
5. Українська «чикліт». Твори С. Пиркало, Н. Сняданко та ін.

Література

1. Вайнштейн О. Рожева беллетристика. К. : Міленіум, 2009. 99 с.
2. Вайнштейн О. Розовый роман как машина желаний. *Новое литературное обозрение*. 1997. №22. URL : <http://cultura.parod.ru/Vains1.htm>
3. Зайдель М. Рецензія на книгу Світлани Пиркало "Не думай про червоне". URL : <http://sumno.com/article/retsenziya-na-knygu-svitlany-pyrkalo-ne-dumaj-pro-/>.
4. Лагода А. Імагологічні аспекти роману С. Пиркало «Не думай про червоне». *Українська література в загальноєвропейському контексті* : зб. наук. праць. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2018. Вип. 1. С. 172–176.
5. Пиркало С. Не думай про червоне. К. : Факт, 2004.
6. Самохін І. Колекція сексуальних пригод і колекція стереотипів у романі Наталки Сняданко. URL : <http://old.sumno.com/content/view/1936/28/>.
7. Сняданко Н. Колекція пристрастей, або Пригоди молодії українки. Х. : Фоліо, 2004. 287 с.
8. Толстая Т. Я планов наших люблю гламурьё. URL : http://scripts.online.ru/misc/news/98/09/10_229.htm
9. Филдинг Х. Дневник Бриджит Джонс : роман / пер. с англ. А. Москвичевой. СПб. : Амфора, ТИД Амфора, 2007. 347 с.
10. Філоненко С.О. «Колекція чоловіків» : гендерні аспекти української та російської «чикліт»-прози (на матеріалі романів Н. Сняданко «Колекція пристрастей» та М. Царьової «Московський беСтіарій»). *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В.А. Зарва. К. : Освіта України, 2008. Вип. XIX : Лінгвістика і літературознавство. С. 342–348.
11. Філоненко С.О. «Українська Бріджит Джонс» : формування жанру «чикліт» у сучасній вітчизняній літературі (на матеріалі роману С. Пиркало «Не думай про червоне»). *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В.А. Зарва.

- Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект- Поліграф», 2008. Вип. XVII : Лінгвістика і літературознавство, ч. 1. С. 320–324.
12. Філоненко С.О. «Українська Бріджит Джонс»: формування жанру «чикліт» у сучасній вітчизняній літературі (на матеріалі роману С. Пиркало «Не думай про червоне»). *Актуальні проблеми слов'янської філології*: міжвуз. зб. наук. / відп. ред. В.А. Зарва. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2008. Вип. XVIII: Лінгвістика і літературознавство, ч. 2. С. 382–388.
 13. Філоненко С.О. «Усі відтінки рожевого...» (дамський роман, чикліт, жіночий детектив як жанри сучасної масової літератури: матеріали до факультативних занять). *Зарубіжна література (Шкільний світ)*. К.: Шкільний світ, 2012. №11. С. 41–45.
 14. Філоненко С.О. Архетип Попелюшки в сучасній «гламурній прозі» (на матеріалі роману Л. Вайсбергер «Диявол носить Прада»). *Актуальні проблеми слов'янської філології*: міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В.А. Зарва. К.: Освіта України, 2008. Вип. XV: Лінгвістика і літературознавство. С. 246–256.
 15. Філоненко С.О. Від Барбі до Леді Гага: текст поп-культури в пошуках гендеру. *Полікультурна освіта в Україні: історія, сучасність, перспективи*: зб. наук. праць / упор. О.І. Гуренко. Донецьк: Ландон–XXI, 2013. С. 31–44.
 16. Філоненко С.О. Від провінційної Попелюшки до гламурної принцеси: інтерпретація традиційного сюжету в романі Юлії Висоцької «Глянець». *Українська мова та література*. 2008. №22–24. С. 432–440.
 17. Філоненко С.О. Гендерні стереотипи в американській і російській «гламурній прозі». *Іноземномовна комунікація: здобутки та перспективи*: друга міжнародна наукова конференція, 24–25 кв. 2008 р.: тези докл. Тернопіль: ТзОВ «Терно-Граф», 2008. С. 135–138.
 18. Філоненко С.О. Рецепція класики в сучасній масовій літературі (на прикладі романів «Щоденник Бріджит Джонс» Гелен Філдінг і «Гордість та упередження Джасмін Філд» Мелісси Натан). *Актуальні проблеми іноземної філології: Лінгвістика та літературознавство*: міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В.А. Зарва. К.: Освіта України, 2008. Вип. II. С. 230–237.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Подумайте, чому чикліт на сучасному етапі набуває популярності.
2. У чому принципова відмінність між любовним романом і чикліт як жанрами «рожевої літератури»?
3. Які гендерні стереотипи актуалізуються в літературі для «ціпочок».

4. Визначте основний комплекс тем і проблем, розкритих у зразках чикліт.
5. Чи відрізняються тематико-проблематичні вектори в українських версіях чикліт?

ТЕМА 11. NON-FICTION У СИСТЕМІ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

План

1. Поняття «non-fiction».
2. Проникнення літератури «non-fiction» у масову культуру.

Література

1. Варикаша М.М. Література non-fiction: поміж фактом і фікцією. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Вип. XXIII. Ч. 3. С. 28–39.
2. Документальна проза, документальна література, нон-фикшн. *Вікіпедія*. URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>.
3. Лузина Лада. Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.luzina.kiev.ua>
4. Мажара Н.С. Пригодницький вимір мемуарів як метажанру (на матеріалі книги О. Фреймут «Де їсть і з-ким спить Фреймут»). *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 102–104.
5. Михед О. Бачити, щоб бути побаченим: реаліті-шоу, реаліті-роман та революція онлайн. К. : ArtHuss, 2016.
6. Олександр Михед. Бачити, щоб бути побаченим: реаліті-шоу, реаліті-роман та революція онлайн [Рец. на кн.]. URL : <http://litakcent.com/2016/10/18/oleksandr-myhed-bachyty-schob-buty-pobachenym-realiti-shou-realiti-roman-ta-revoljucija-onlajn/>.
7. Пиркало С. Кухня егоїста : есе. К. : Факт, 2007. 224 с.
8. Стадніченко О.О. Пригода як художня особливість літератури non-fiction (на прикладі роману-хараману Ю. Ілленка «Юрка Ілленка доповідна апостолові Петру (автопортрет алтер его (себе іншого) внатурє)»). *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 153–155.
9. Танчин К.Я. Щоденник як форма самовираження письменника : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.06 – теорія літератури. Тернопіль, 2005. 198 с.
10. Филдинг Х. Дневник Бриджит Джонс : роман / пер. с англ. А. Москвичевой. СПб. : Амфора, ТИД Амфора, 2007. 347 с.
11. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011.
12. Черкашина Т. Генеза, специфіка, система літератури non fiction. *Література non fiction: теоретичний вимір*: монографія / упор. Т.Ю. Черкашина; наук. ред. О.А. Галич. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. С. 29–61.

ТЕМА 12. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Семінарське заняття 19

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: визначити основні напрямки розвитку і форми побутування масової літератури на сучасному етапі, простежити трансформацію масової літератури під впливом інформаційно-комунікаційних технологій; розширювати кругозір, розвивати навички аналізу й синтезу, роботи з різними джерелами інформації; формувати загальнокультурні компетентності.

План

1. Зростання популярності масової літератури на книжковому ринку (форуми видавців, зустрічі з читачами, арт-проекти).
2. Facebook-література: мистецьке освоєння віртуального простору.
3. Синтез літератури та інших сфер масової культури (роман-шоу, реаліті-роман, кулінарні книги, електронна книга тощо).
4. Збірки й антології як засіб оновлення й популяризації сучасного мистецтва слова (збірки «Львів. Кава. Любов», «Львів. Смаколики. Різдво», «Ода до радості», «100 тисяч слів про любов, включаючи вигуки», «Позапростір», серії «Дорожні історії», «Теплі історії», «Це ж елементарно, сер!» та ін.)

Завдання

1. Зробіть проблемно-тематичний аналіз однієї з книг серії «Теплі історії» (Гербіш Н. «Теплі історії до кави», «Теплі історії до шоколаду», Белімова Т. «Трояндовий джем» та ін.)
2. Розкрийте інші напрямки розвитку сучасної масової літератури.

Література

1. 100 тисяч слів про любов, включаючи вигуки / Авт. проекту С.Г. Васильєв, О.А. Коваль ; упор. С.Г. Васильєв. Х. : Фоліо, 2008. 251 с.
2. Біличенко О. Масова література в нових соціокультурних умовах. *Актуальні проблеми слов'янської філології*: Міжвуз зб. наук. ст. К. : ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2006. С. 460–466.
3. Костюхина М. Детская книга в формате киберпанка. *Литература. Приложение к газете «Первое сентября»*. 2008. 14 вересня. №18 (714). URL : <http://lit.1september.ru/article.php?ID=200801808>.

4. Львів. Кава. Любов / [Н. Гурницька, Г. Вдовиченко, В. Гранецька та ін.]. Х. : «Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. 272 с.
5. Львів. Смаколики. Різдво / [Д. Корній, А. Рогашко, Н. Нікалео та ін.]. Х. : «Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 256 с.
6. Маніяк на замовлення / упор. В. Михайлова. К. : Електрокнига, 2016. 311 с.
7. Найдюк О. Книжка «100 тисяч слів про любов, включаючи вигуки» – задум театрального критика і журналіста Сергія Васильєва і президента львівського Форуму видавців Олександри Коваль. *Мистецька сторінка* : мережевий журнал. 2018. URL : http://storinka-m.kiev.ua/art_news_486.php.
8. Олексієнко А. Facebook-література, породжена Революцією Гідності. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки. Вип. 148. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. С. 260–271.
9. Позапростір : зб. horror-оповідань «Ігри з темрявою». Вип. 5 / ред.-упоряд. А. Гаврильченко, В. Гранецька. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2016. 92 с.
10. Толокольнікова К. Facebook-література в Україні: чому й навіщо. URL : http://osvita.mediasapiens.ua/web/social/facebookliteratura_v_ukraini_chomu_y_navishcho/.
11. Трофименко Т. 100 тисяч слів про любов на будь-який смак. URL : <http://www.mediaport.ua/print/51490>.
12. Філоненко С.О. Література плюс кулінарія: формування нового жанру масового письменства. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія : філологія : зб. наук. ст. / гол. ред. В.А. Зарва. Бердянськ : БДПУ, 2014. Вип. I. С. 152–161.
13. Форум видавців у Львові. *Вікіпедія*. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Форум_видавців_у_Львові.
14. Харчук Р. Що знаєш ти про любов?. URL : <http://litakcent.com/2008/03/25/roksana-harchuk-shho-znajesh-tu-pro-ljubov/>.
15. Цибулько В. Про „Любов після політики” і щось більше. URL : <http://www.tsybulko.com.ua/article.php?articleID=7001>.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що свідчить про популярність масової літератури на сучасному етапі?
2. Як розвиток інформаційно-комунікаційних технологій впливає на розвиток масової літератури?
3. Як роль антологій, збірок та інших групових форм творчості у розвитку масової літератури?

ЗМІСТОВИЙ БЛОК 3.

Інтермедіальні аспекти функціонування масової літератури

ТЕМА 13. ІНТЕРМЕДІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

План

1. Актуальність інтертекстуального підходу до прочитання масової літератури.
2. Особливості трансформації сюжетів і образів сучасної масової літератури у різних видах мистецтв.
3. Серіали як спосіб популяризації художніх текстів.

Література

1. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство : підручник. К. : ВД “Києво-Могилянська академія”, 2008. 430 с.
2. Голубь Д.А. Роман Флеминга «Казино «Рояль» и его экранизации: эстетические пересечения / противостояния. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2013. №1080. Вип. 69. С. 78–85.
3. Гриньова А.В. Час і простір у системі трансмедіального аналізу: методичне акцентування. *Художні модуси хронологу в культурно-мистецькому дискурсі*: зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. (26–27 травня 2016 р.) / ред.-упоряд. Н.Ю. Акулова. Мелітополь, 2016. С. 43–47.
4. Літературознавча компаративістика : навч. посібник / ред. Р.Т. Гром'як ; упоряд. : Р.Т. Гром'як, І.В. Папуша. Тернопіль, 2002. 331 с.
5. Мироненко Т.П., Тригуб К.О. Екранізація художніх творів як форма взаємодії кіно та літератури. URL : http://fif.at.ua/publ/avtori/mironenko_t_p_trigub_k_o/ekranizacija_khudozhnikh_tvori_v_jak_forma_vzaemodiji_kino_ta_literaturi/176-1-0-215.
6. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. 347 с.
7. Спин-офф – это продолжение успешных художественных произведений. URL : <http://wikien.xyz/iskusstvo-i-razvlechenija/filmy/51117-spin-off-jeto-prodolzhenie-uspeshnyh.html>. – Wikien.

8. Стефанова Н.-А.В. Структурні модифікації хронотопу літературного твору в процесі кіноекранізації. *Художні модули хронотопу в культурно-мистецькому дискурсі*: зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. (26–27 травня 2016 р.) / ред.-упоряд. Н.Ю. Акулова. Мелітополь, 2016. С. 199–202.
9. Стефанова Н.-А.В. Творення поетики загадкового: література, кіно, телебачення (на матеріалі кіно- і телеекранізацій роману Джона ле Карре «Шпигун, вийди геть!»). *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа*: [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 155–156.
10. Фесенко Є. Інтермедіальні аспекти в літературі. <http://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-konferencja/porvnjalne-literaturoznavstvo/params/post/1336728/>
11. Hauge M. Story structure: Novel Structure vs. Screenplay Structure. URL : <http://www.storymastery.com/story/novel-structure-vs-screenplay-structure/>.

ТЕМА 14. КОМІКСИ ЯК ЖАНР І ФОРМА ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

План

1. Комікс як форма побутування масової літератури.
2. Комікс як самостійний жанр.
3. Художні особливості коміксів.
4. Перехід художнього твору в комікс. Екранізації коміксів.

Література

1. В Україні знімають перший фільм-комікс "Максим Оса". URL : <http://ua.korrespondent.net/showbiz/cinema/3444609-v-ukraini-znimaui-pershyi-film-komiks-maksym-osa>.
2. Костюхина М., Леонтьева В. Этот несерьёзный комикс. *Литература. Приложение к газете «Первое сентября»*. 2007. 7 квітня. №7 (679). URL : <http://lit.1september.ru/article.php?ID=200700711>
3. Література для кожного: класики у форматі коміксів. URL : <http://www.dw.com/uk...>
4. Позняк О. Комікси – не третьосортна річ. URL : <http://nonstopmag.in.ua/comics>.
5. Терехова Л.В. Складнощі екранізацій. Зміна наративу в фільмах за коміксами «Marvel» у першому 20-річчі XXI ст. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 160–162.
6. Фещук І. Українські комікси: література, про яку ми не знаємо. URL : <http://weloveua.com/ua/ukrainskie-komiksy-literatura-o-kotoroj-my-ne-znaem/>.
7. Філатов А. Писання від Михеда: Ісус Супермен. URL : <http://cutinsight.com/ua/pysannya-ot-miheda-iisus-supermen/>.
8. Юдин Л.А. Комикс-адаптация как феномен современной массовой литературы. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)*. URL : <http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2015/12/69.16.15.pdf>.

ТЕМА 15. БУКТРЕЙЛЕР ЯК ФОРМА ПОБУТУВАННЯ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Семінарське заняття 20-21

БУКТРЕЙЛЕР ЯК ФОРМА ПОБУТУВАННЯ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: розглянути особливості буктрейлера як форми просування художніх текстів до масового читача, їх види; розвивати вміння й навички систематизації інформативного матеріалу та здатність до володіння інформаційно-комунікаційними технологіями в роботі філолога; формувати високі естетичні смаки, ззагальні компетентності.

План

1. Поняття «буктрейлер». Правила його створення.
2. Класифікація буктрейлерів.
3. Роль буктрейлерів у популяризації масової літератури.

Завдання

1. Презентувати власний буктрейлер до однієї з книг зі списку творів для обов'язкового прочитання.

Література

1. Бессараб А. Буктрейлер як засіб просування книги. URL : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/25039/1/148-310-311.pdf>.
2. Буктрейлер. *Вікіпедія*. URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/Буктрейлер>.
3. Буктрейлер – сучасна форма реклами книги. URL : <http://biblio.lib.kherson.ua/buktreyleyler.htm>.
4. Інтерв'ю о буктрейлерах с генеральным директором издательства “Эксмо” Олегом Новиковым 12.10.2013. URL : <http://booktrailers.ru/news/55>.
5. Хмельовська О. Буктрейлер по-українськи: додаткова промоція книги чи забавки для видавця? URL : <http://www.chytomo.com/news/buktreyleyler-po-ukrayinsky-dodatкова-promotsiya-knyhy-chy-zabavku-dlya-vydavtsya>.
6. Черняк В.Д., Черняк М.А. Буктрейлер. *Массовая литература в понятиях и терминах*. М. : Наука ; Флинта, 2015. С. 26–27. – 250 с.

ТЕМА 16. ЕКРАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Тема для самостійного опрацювання № 13

ЕКРАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ: ЗА І ПРОТИ

Мета: розглянути способи і ступінь взаємодії літератури та кіно у масовому мистецтві, визначити позитивні і негативні наслідки екранізації бестселерів; розвивати вміння і навички інтермедіального аналізу творів; формувати естетичні смаки, культуру читача.

План

1. Причини популярності екранізацій художніх творів.
2. Способи візуалізації художнього матеріалу.
3. Найвідоміші екранізації зразків масової літератури: їх переваги й недоліки.

Література

1. Дарда С. Екранізація як форма безпосередньої взаємодії кіно та літератури. URL : <http://naub.oa.edu.ua/2014/ekranizatsiya-yak-forma-bezposerednoji-vzajemodiji-kino-ta-literatury/>.
2. Дубиніна О. Екранізація літературного твору: семіотичний аспект. *Іноземна філологія*. 2014. Вип. 126. Ч. 1. С. 89–97.
3. Ермилова Н.Б. К проблеме расстановки приоритетов при перенесении на экран литературного произведения. URL : <http://www.science-education.ru/116-12352>.
4. Кудишин И. Типы экранизации, проблемы и особенности. URL : <http://myrt.ru/interestingly/1511-tipy-yekranizacii-problemy-i-osobennosti.html>.
5. Типы экранизации, проблемы и особенности. URL : <http://myrt.ru/interestingly/1511-tipy-yekranizacii-problemy-i-osobennosti.html>.
6. Дубиніна О. Подорож у просторі культури: до проблеми співвідношення літературного твору та його екранної версії (на матеріалі зіставлення повісті “Серце пільми” Дж. Конрада та фільму “Апокаліпсис сьогодні” Ф.Ф. Копполи). *Сучасні літературознавчі студії*. 2009. Вип. 6. URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Sls/2009_6/8.pdf.
7. Каролі А.С. Ставлення кінопреси до літератури як сценарного матеріалу сучасного кінотвору. URL : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1979>.
8. Лапко О.А. Екранізація літературного твору як адаптація до кіномови (на матеріалі драми І. Франка “Украдене щастя” та художнього фільму Ю. Ткаченка). URL : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlush/Filol/2011_6_2/5.pdf.

9. Литературные произведения на экране. URL: http://www.sanat.orexca.com/rus/archive/4-10/rokia_hamraeva.shtml.
10. Рилко А. «Ангели і демони» – екранізація «антикоду»? URL : <http://www.credo-ua.org/2009/05/1359>.
11. Стефанова Н.-А.В. Творення поетики загадкового: література, кіно, телебачення (на матеріалі кіно- і телеекранізацій роману Джона ле Карре «Шпигун, вийди геть!»). *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 155–156.
12. Терехова Л.В. Складнощі екранізацій. Зміна наративу в фільмах за коміксами «Marvel» у першому 20-річчі XXI ст. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа* : [зб. наук. матеріалів конф. (Бердянськ, 22-23 вересня 2016 р.)] / гол. ред. О.П. Новик. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 160–162.
13. Шкловський В. Література і кінематограф. URL : bookatruck/book_153_glava_7_Kinematograf.htm.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чому на сьогодні стало масовим явище екранізації художніх текстів?
2. Подумайте, чим викликаний той факт, що часто екранізації стають популярнішими за самі художні твори.
3. У чому полягають переваги й недоліки екранізацій? Що про це говорять науковці і критики?
4. Зробіть порівняльний аналіз будь-якого бестселера та його кіноверсії.

КОМПЕТЕНТИСНО-ОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ

Це завдання, розраховані на закріплення і поглиблення результатів навчання, а також формування професійних компетентностей студентів-філологів, забезпечених курсом. Завдання виконують на окремих аркушах або в зошиті (що потім зберігаються в портфоліо студента з дисципліни) від руки і подають викладачеві на перевірку до написання періодичного контролю. За виконанні завдання студент може отримати додаткові бали до кожного періодичного контролю.

Перелік завдань до I контрольної точки

1. Випишіть гендерні стереотипи та визначте ступінь їх реалізації / трансформації у прозі Міли Іванцової («Гра у паралельне читання», «Живі книги» та ін.)
2. Зробіть таблицю (схему, інфографіку) «Гендер і жанр».
3. Запропонуйте фрагмент вивчення будь-якого зразка масової літератури в старших класах (з обґрунтуванням доцільності його вивчення, термінів, методів і форм роботи над твором)
4. Напишіть есе: «Актуальність знайомства зі зразками масової літератури на уроках української і зарубіжної літератури».
5. Зробіть цитатну характеристику одного із типових образів американського детективу чи шпигунського роману Великобританії чи США (опис, мовлення, поведінка тощо).
6. Схарактеризуйте функціональне призначення образу потерчат у сучасному українському фентезі (на конкретному прикладі).
7. Зробіть ідейно-художній аналіз одного зі зразків арт-детективу зі списку для обов'язкового прочитання.
8. Зробіть схему (інфографіку, презентацію), де розкриваються особливості одного з арт-детективів зі списку для обов'язкового прочитання як зразку «гібридного» жанру.
9. Підготуйте доповідь: «Особливості іронії у романах В. Івченка (або Д. Донцової)».
10. Зробіть ідейно-художній аналіз одного зі зразків нуару в західноєвропейській або українській літературі.

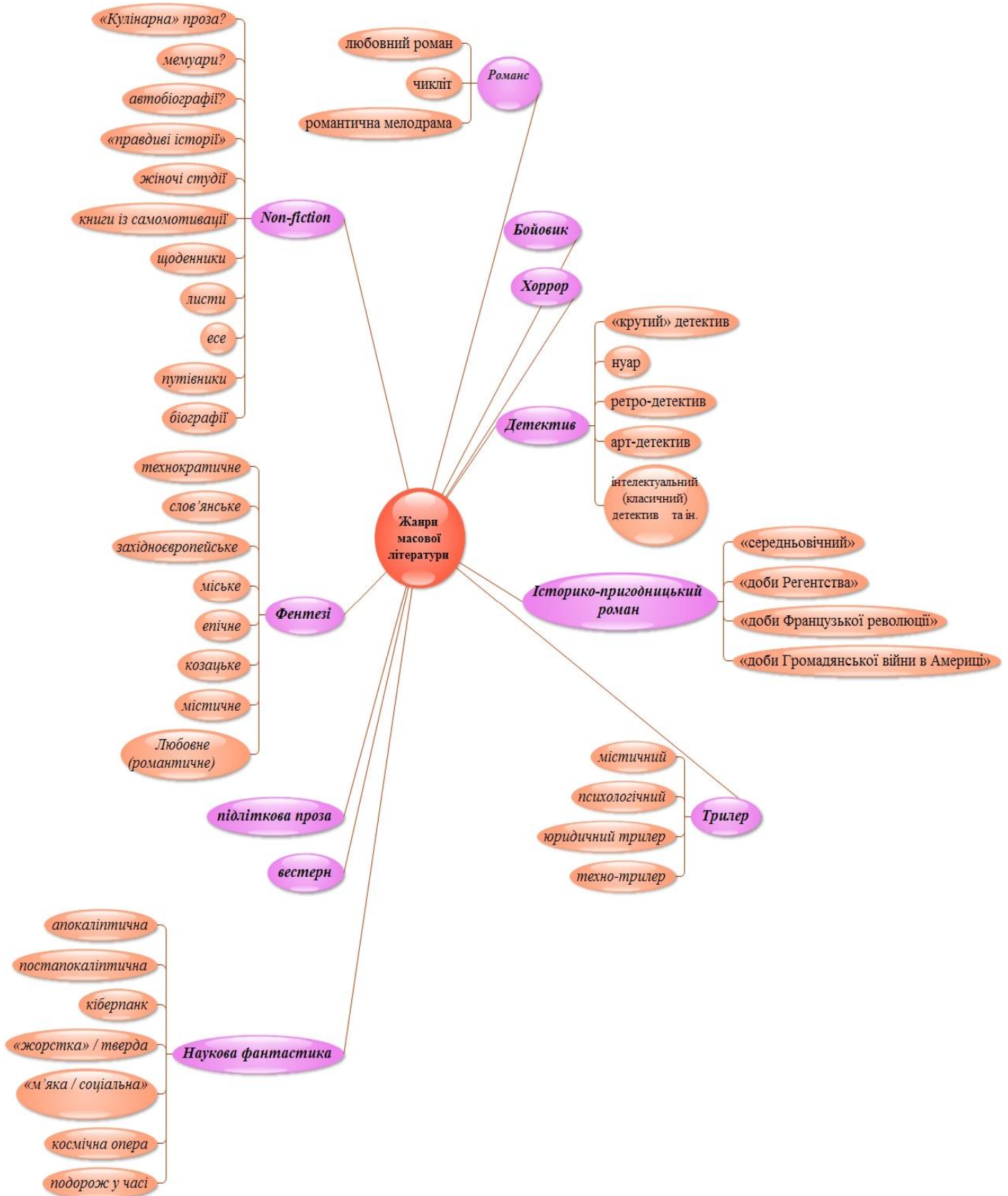
Перелік завдань до II контрольної точки

1. Випишіть відгуки іноземних критиків на творчість С. Кінга, зокрема, його романи жахів (не менше 5-ти).
2. Розкрийте тематику і проблематику психологічних трилерів С. Кінга.
3. Розкрийте засоби психологізації у романі П. Гоукінз «Дівчина у потягу» (з конкретними прикладами з тексту).
4. Проаналізуйте один із творів Т. Пратчетта із серії про Плаский світ.

5. Зробіть таблицю (схему, інфографіку) «Міфологеми роману Дж.К. Роулінг...» (на прикладі будь-якого із творів про Гаррі Поттера)
6. Напишіть доповідь: «Вплив творчості Дж.Р.Р. Толкієна (Дж.К. Роулінг) на розвиток української літератури».
7. Зробіть інфографіку «Жанр козацького фентезі (на прикладі конкретного твору)».
8. Випишіть гендерні стереотипи (можливо, з прикладами їх трансформації) з одного зі зразків «чикліт».
9. Спробуйте зробити комікс (5-6 епізодів) за одним із творів зі списку для прочитання.
10. Складіть список сучасних телесеріалів, знятих за мотивами художніх творів жанрів масової літератури (із вказівкою літературних першоджерел та їх авторів).

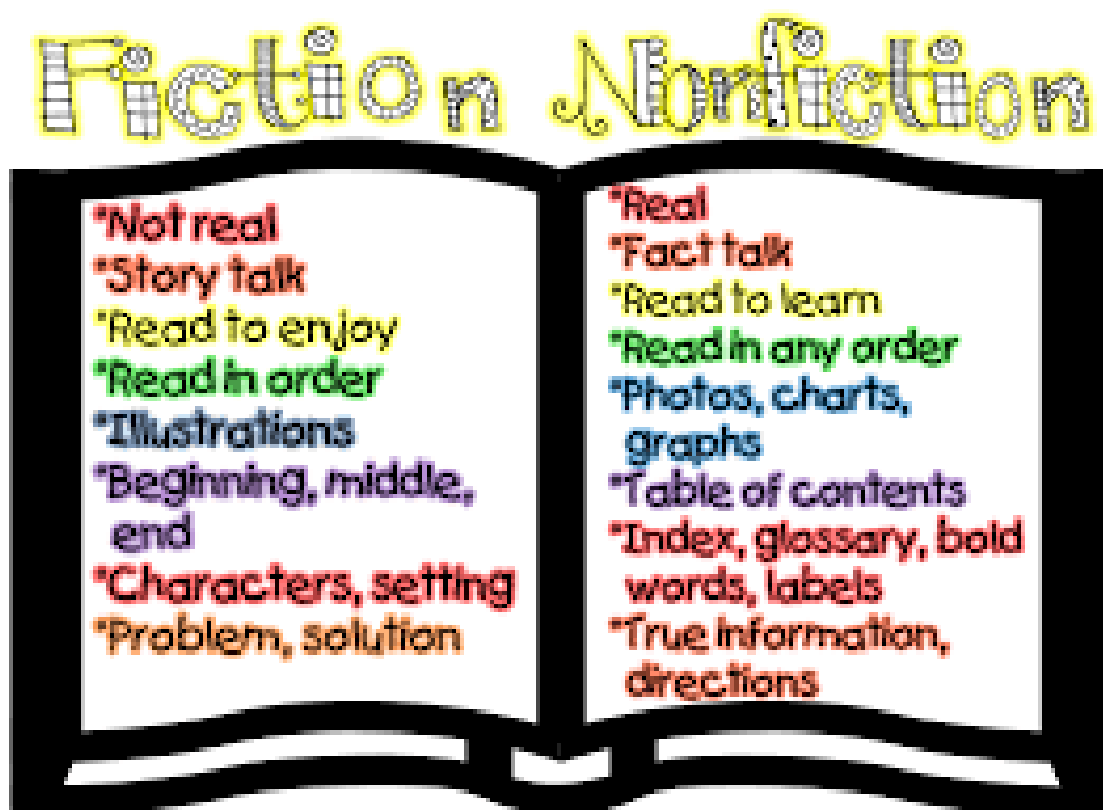
ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

До теми «Жанрова система масової літератури»

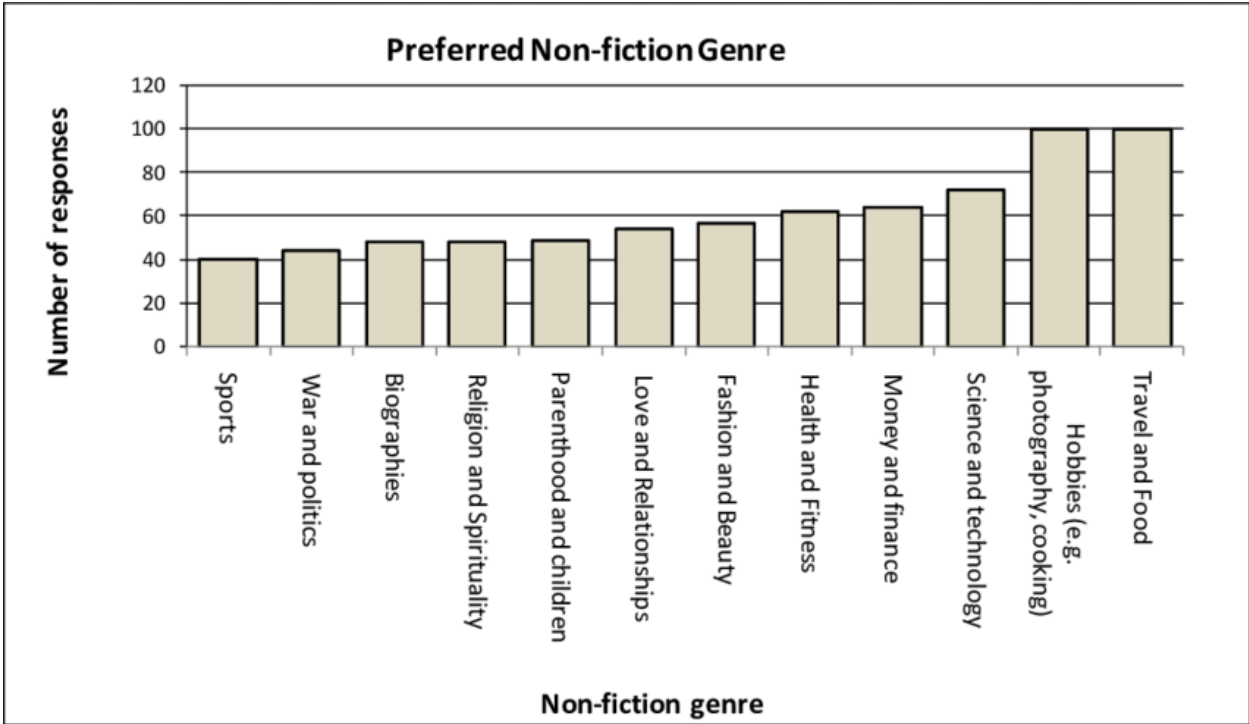

До теми «Non-fiction»

<https://www.blendspace.com/lessons/nbcSNmHovfHaFQ/fiction-vs-nonfiction>

https://www.researchgate.net/figure/Non-fiction-Genres-Preferred-by-Participants_fig3_268040028

СПИСОК ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ ДЛЯ ОBOB'ЯЗKOBOTO ПPOЧИТАННЯ

Інтелектуальний детектив

Крісті А. «Десять негрят» або інший твір («Тріснуло дзеркало», «Немезида», «Оголошено вбивство», «Тіло в бібліотеці» та ін.)

Браун Д. «Янголи й демони» або «Код да Вінчі»

Васильченко В. «Дворушники, або Євангеліє від вовкулаки»

Жіночий детектив

Роздобудько І. Ескорт у смерть

або

Кононенко Є. Імітація

Ретро-детектив

Акунін Б. «Турецький гамбіт»

Кокотюха А. «Автомобіль із пекарської» або інший твір цього жанрового різновиду («Таємне джерело», «Адвокат із Личаківської», «Привид із Валової»)

або

Коломійчук Б. «Візит доктора Фрейда» або інший («В'язниця душ», «Небо над Віднем»)

Арт-детектив

Перес-Реверте А. «Фламандська дошка»

або

Браун Д. «Інферно»

або

Пірс Й. Будь-який твір з циклу про Джонатана Аргайла («Загибель та Відродження», «Загадка Рафаеля», «Портрет» та ін.)

Лис В. «Графиня»

Шпигунський роман

Флемінг Я. Будь-який твір із серії про Джеймса Бонда («З прицілом на вбивство», «казино руаяль», «Голдфінгер» та ін.)

або

Карре Дж ле. «Шпигун, що повернувся з холоду» або інший («Секретний пілігрим», «Шпигун, вийди геть!» та ін.)

Дольд-Михайлик Ю. «І один у полі воїн»

Хоррор

Лавкрафт Г.Ф. Оповідання

Кінг С. «Воно» або «Кладовище домашніх тварин»

Нуар

Макдоналд Р. «Шукайте жінку» або інший твір із серії про Лу Арчера («Золотава блондинка», «Погана звичка», «Самогубство» та ін.)

або

Чендлер Р. «Глибокий сон» або інший твір із серії про Філіппа Марлоу («Небезпека – моя професія», «Свідок», «Жінка в озері» та ін.)

Волков О. «Амністія для хакера»

або

Кокотюха А. «Чужі скелети» (або «Живий звук», «Аномальна зона»)

Трилер

Гоукінз П. «Дівчина у потягу»

Корній Дара, Владмирова Тала «Зозулята зими»

Любовний роман

Твір на вибір однієї з письменниць:

Макнот Дж. «Королівство мрій» (або інший)

Смолл Б. «Рабиня пристрасті» (або інший)

Стіл Д. «Зоя» (або інший)

Браун С. «Дорожчий за всі скарби» (або інший)

Твір на вибір однієї з письменниць:

Вдовиченко Г. «Купальниця»

Гурницька Н. «Мелодія кави у тональності кардамону»

Деркачова О. «Крамниця щастя» або «Коли прокинешся»

Чикліт

Філдінг Г. «Щоденник Бріджит Джонс»

або

Бушнелл К. «Секс і місто»

або

Царьова Маша. «Московський беСтіарій. Болтовня брюнетки»

Пиркало С. «Не думай про червоне»

або

Сняданко Н. «Колекція пристрастей, або Пригоди молоді українки»

Фентезі

Толкієн Дж.Р. «Володар пернів» або «Хоббіт»
або

Роулінг Дж.К. Твори про Гаррі Поттера (на вибір)

Семенова М. «Вовкодав» або інший твір із серії про нього («Знамення шляху», «Право на поєдинок» та ін.)

або

Вілар Сімона. «Відьма» або інший твір із серії про відьму («Відьма і князь», «Відьма княгині» та ін.)

Корній Дара. «Гонимарник» або будь-який твір із серії «Зворотній бік» («Зворотній бік світла», «Зворотній бік темряви», «Зворотній бік світів»)

або

Корній Дара, Владмирова Тала. «Крила кольору хмар»

Мешап література

Грем-Сміт С. «Гордість і упередження і зомбі»

Non-fiction

Пиркало С. «Кухня егоїста»

або

Лузіна Л., Кучерова В. «Секс і місто Київ»

або

Макаров Ю. «Секс і місто Київ. Чоловічий погляд»

або

Клименко Люба. «У світі твар... пардон!... мужчин»

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ

1. Масова культура як феномен. Роль і значення масової культури.
2. Ознаки масової культури в різних видах мистецтв. Комерціалізація культури.
3. Масова культура і кітч.
4. Український літературний кітч за версією Т. Гундорової.
5. Масова література як явище культури.
6. Співвідношення літератури масової та елітарної.
7. Основні риси масової літератури.
8. Історія зародження і розвитку масової літератури.
9. Найпопулярніші персонажі творів масової літератури.
10. Сучасний стан розвитку масової літератури в Україні.
11. Зв'язок постмодернізму і масової літератури.
12. Питання авторства у сучасній популярній літературі.
13. Масова література як паралітература.
14. Серійність масового мистецтва і проблема оригінальності твору.
15. Сучасний стан досліджень масової літератури.
16. Бестселер та критерії вимірювання популярності літератури.
17. Масова література в шкільному курсі літератури.
18. Сучасний стан досліджень масової літератури.
19. Бестселер та критерії вимірювання популярності літератури.
20. Масова література в шкільному курсі літератури.
21. Гендерні аспекти масової літератури. Поняття «жіноче / чоловіче письмо».
22. Взаємодія гендеру і жанру (за С. Філоненко).
23. Жанрова система масової літератури.
24. Рейтингування як спосіб визначення найпопулярніших жанрів масової літератури.
25. Гібридизація жанрів як провідна однака сучасного мистецтва слова.
26. Система жанрів масової літератури в Україні та їх найвідоміші представники.
27. Жанрові ознаки детективу. Історія формування жанру.
28. Особливості розвитку сучасного українського детективу.
29. Інтелектуальний детектив – класичний вид жанру. Творчий метод А. Крісті.
30. Інтертекстуальний код у детективах Д. Брауна.
31. Творчість В. Васильченка.
32. Співвіднесення вимислу та історичної достовірності у жанрі ретро-детективу.
33. Ретро-детективи Б. Акуніна: на межі елітарної і масової свідомості.
34. Українська версія жанру ретро-детективу (А. Кокотюха, Б. Коломійчук та ін.).

35. «Жіночий» детектив (Є. Кононенко, І. Роздобудько та ін.).
36. Різновид арт-детектива (А. Перес-Реверте «Фламандська дошка», Д. Брайн «Інферно», В. Лис «Графиня», Й. Пірс та ін.).
37. Жанрові характеристики іронічного детективу (Д. Донцова, В. Івченко та ін.)
38. Поняття «нуар» в літературі.
39. Розвиток нуару в літературі Європи та США (Р. Макдоналд, Р. Чендлер та ін.).
40. Вітчизняна версія нуару (О. Волков, А. Кокотюха та ін.).
41. Зародження і генеза шпигунського роману.
42. Тематико-проблематичні вектори американського шпигунського роману.
43. Особливості розвитку британського шпигунського роману (Я. Флемінг, Дж. Ле Карре та ін.)
44. Історія розвитку жанру шпигунського роману в Україні (І. Дольд-Михайлик, Р. Самбук, О.
45. Жанрові характеристики хоррору.
46. Г.Ф. Лавкрафт як зачинатель хоррору: особливості творчого методу.
47. Творчість С. Кінга.
48. Стан розвитку хоррору в українській літературі.
49. Жанрові особливості трилера.
50. Роман Дари Корній і Тали Владмирової «Зозулята зими» як зразок містичного трилера.
51. «Дівчина у потягу» П. Гоукінз як зразок психологічного трилера.
52. Явище мешап-літератури та його характеристики.
53. Рецепція романів Дж. Остін у сучасній масовій літературі.
54. Особливості західноєвропейського фентезі (Дж.Р. Толкієн, Дж.К. Роулінг, Т. Пратчетт та ін.)
55. Основні характеристики слов'янського фентезі та його різновиди (М. Семенова, Симона Вілар, В. Арєнєв, Дара Корній та ін.).
56. Розмаїття «жіночої» прози в масовій літературі (жіночий любовний роман, чикліт тощо).
57. Основні представники любовного роману в західноєвропейській та американській літературах.
58. Часопросторові характеристики жанру жіночого любовного роману.
59. Творча діяльність представниць львівського жіночого літературного клубу (О. Деркачова, Н. Гурницька, Г. Вдовиченко, Ніка Нікалео та ін.)
60. Чикліт як різновид жіночої прози (Г. Філдінг, К. Бушнелл, Маша Царьова, С. Пиркало, Н. Сняданко та ін.)
61. *Non-fiction* у системі масової літератури.
62. Українська масова *non-fiction*.

63. Сучасні тенденції розвитку масової літератури.
64. Збірки й антології як засіб оновлення й популяризації сучасного мистецтва слова.
65. Актуальність інтертекстуального підходу до прочитання масової літератури.
66. Особливості трансформації сюжетів і образів сучасної масової літератури у різних видах мистецтв.
67. Комікси як жанр і форма художнього тексту.
68. Буктрейлер як форма побутування масової літератури.
69. Екранізації художніх творів: їх переваги та недоліки.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

Бестселер (з англ. *bestseller* – той, що добре продається) – популярна книжка, яка потрапила до списку тих, які найбільше продаються. Термін “бестселер” не визначає літературної якості твору, він лише говорить про його велику популярність, як, наприклад, термін “блокбастер” про фільми чи термін “хіт” про музичні твори.

Детектив (англ. *detective*, от лат. *detego* – розкриваю, викриваю) – переважно літературний і кінематографічний жанр, твори якого описують процес дослідження загадкової події з метою з'ясування його обставин і розкриття загадки. Зазвичай як така подія виступає злочин, і детектив описує його розслідування й визначення винних, у такому випадку конфлікт будується на зіткненні справедливості із беззаконням, що завершується перемогою справедливості.

Елітарна література – один із двох потоків сучасного літературного процесу (іншим є масова література). Елітарні твори вирізняються інтелектуальною та естетичною ускладненістю, наявністю багатого підтексту та зашифрованої образності. Часто суттєву роль у них відіграють літературний і культурний контексти. Такі твори потребують активного, освіченого і розвиненого читача, який би у процесі знайомства з текстом залучався до “співавторства”.

Кітч, або Кіч – термін для позначення низькоякісної речі масової культури, сучасного псевдомистецтва, творів, яким бракує смаку.

Комікс (від англ. *comic* – комедійний, комічний, смішний; рідше вживається термін англ. *sequential art* – дослівно “послідовне мистецтво”, яке використовує прийом “далі буде”) – послідовність малюнків, зазвичай із короткими текстами, які створюють певну зв'язну розповідь.

Любовний роман, або історія кохання – жанр кінематографу й літератури. Твори в цьому жанрі описують історію любовних стосунків, акцентуючи увагу на почуттях і переживаннях героїв. Часто предметом опису є красиве й глибоке кохання, яке не розуміють оточуючі й/або якій перешкоджають складні обставини. Цільовою аудиторією зазвичай вважаються жінки, у зв'язку із чим за літературними творами, написаними цілком у жанрі любовної історії, закріпилася назва “жіночий (або “дамський”) роман”.

Масова культура (Популярна культура, або поп-культура) – культура, яка популярна серед широких верств населення в даному суспільстві, переважно комерційно успішна, та елементи якої

знаходяться повсюди: в кулінарії, одязі, споживанні, засобах масової інформації, у розвагах (наприклад, у спорті й літературі) – контрастуючи з “високою культурою”, елітарною.

Нон-фікшн, документальна проза, документальна література (англ. *Non-fiction* – «не вигадка») – особливий літературний жанр, для якого характерна побудова сюжетної лінії виключно на реальних подіях, з рідкими вкрапленнями художнього вимислу.

Документальна проза основана на воспоминаннях очевидців, документах. Також можуть використовуватися воспоминання самого автора. При этом авторская точка зрения проявляється в отборе и структурировании материала, а также в оценке событий.

Нуар (фр. *noir* – «чорний» роман) – субжанр американської масової літератури 1920-х – 1960-х років, різновид «крутого» (або «круто звареного») (англ. *hard-boiled fiction*) кримінального роману. В основу жанру покладено напружений сюжет та грубувата манера оповіді. Героєм роману-нуару є, як правило, жертва, підозрюваний або злочинець, тобто особа, безпосередньо втягнута у злочин, а нета, що його розплутує ззовні.

Постмодернізм – світоглядно-мистецький напрям, що в останні десятиліття ХХ ст. приходить на зміну модернізму. Цей напрям – продукт постіндустріальної епохи, епохи розпаду цілісного погляду на світ, руйнування систем – світоглядно-філософських, економічних, політичних.

Серіал – поширене та популярне явище сучасного мистецтва, який використовується (трапляється) переважно в літературі, кіно, телебаченні та анімації: спосіб організації та побудови художніх творів, який полягає в тому, що твір складається з багатьох окремих частин, зазвичай відносно невеликого розміру. Як правило, твори серіалу об’єднані спільними персонажами. Часто спільним є антураж подій чи лінійний сюжет, але усе ж таки абсолютна більшість серіалів тримається саме на персонажах.

Трілер (англ. *thrill* – “викликати гострі емоційні відчуття”) – особливий жанр кіно та літератури, в яких специфічні засоби повинні викликати у глядачів або читачів тривожне очікування, тривогу, страх.

Фентезі (англ. *fantasy* – фантазія) – жанр літератури, що з’явився в Англії у середині ХХ ст., який примикає до фантастики, але в більш вільній, “казковій” манері використовує мотиви далеких переміщень у

просторі й часі, інопланетних світів, штучних організмів, міфологію древніх цивілізацій.

Хоррор, або **література жахів** (англ. *horror literature, horror fiction*; часто просто “жахи”, іноді “містика” або позичене з англ. “хоррор”) – жанр літератури, мета якого – викликати в читача почуття страху. Часто, але не завжди, в літературі жахів йдеться про надприродне у буквальному значенні слова; є обмежений набір тематизованих персонажів, запозичених, як правило, із низової міфології різних народів: вампіри, зомбі, перевертні, примари, демони й ін.

Чік-літ, чікліт (англ. *Chick lit*) – жанр жіночої масової літератури. Твори авторів-жінок для, як правило, неодружених жінок двадцяти-тридцятилітнього віку, які працюють, мешкають у великих містах і переймаються проблемами одруження, еротики, спілкування та споживання.

Шпигунський роман – оповідь про діяльність розвідників, шпигунів і диверсантів як у воєнний, так і в мирний час на “невидимому фронті”.